

INOVACIJOS

MODULIS 3

ĮVADAS

Pagrindinis 3 modulio tikslas. *Inovacijos* yra sukurti potencialų **praktinį inovacijų mokymo kursą** meno ir amatininkėms moterims savarankiškoms studijoms arba suaugusiųjų švietimo srities operatoriams, siekiantiems pagerinti ir pagilinti žinias ir kompetencijas naudojant šiuolaikines tvaraus pobūdžio medžiagas ir metodus, taip pat padidinti jų skaitmeninio raštingumo lygį nepakeičiamų žetonų (NFT) kaldinime, turinčiame tam tikrų pagrindinių žinių apie kriptovaliutas ir blokų grandines.

Remiantis #WISE paraiškos vertinimu, projekto inovacijų aspektas buvo kritikuojamas kaip nepakankamai aiškiai atspindėtas, todėl partneriams buvo patarta apsvarstyti idėjos (ir projekto) novatoriškumą geografiniame kontekste, kuriame projektas įgyvendinamas, ypač kaimo regionuose.

Štai kodėl Islandijos partneris “Skref fyrir Skref” ir lietuvių VERSLI MAMA nusprendė įtraukti mokymus apie naujausius technologinius metodus, tokius kaip kriptovaliutos, blokų grandinės ir NFT. Minėtos technologijos suteikia tiek profesionaliems, tiek mėgėjams menininkams beveik neribotas galimybes vykdyti ir užsidirbti iš savo kūrybinės veiklos visame pasaulyje, nepriklausomai nuo to, kur jie gyvena ir dirba, taip pat didina jų skaitmeninio raštingumo lygį.

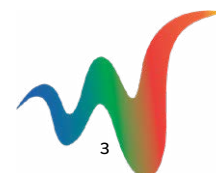
Kitipartneriai prisidėjo prie turinio kūrimo savo vertingais komentarais ir NFT koncepcijos propagavimu tarp savo bandomosios grupės dalyvių, skatindami juos kaldinti ir pristatyti savo NFT *projekto didžiajam finalui*, #WISE MOTERŲ SAVAITEI Lietuvos sostinėje Vilniuje, taip pat vertimą į nacionalines kalbas.

Ypatinga padėka Italijos partneriui ETN mokyklai už galimybę aplankyti savo asocijuotą partnerį MOON, vietinį pasakojimo objektų muziejų, kuris įkvėpė partnerystę su tvarumo ir praktinio mokymo idėjomis.

Šio praktinio mokymo kurso tikslas yra suteikti tikslinei grupei, meno ir amatininkų moterims, žinių ir įgūdžių, reikalingų jų sėkmei, įskaitant finansinius, vykdant savo kūrybinę praktiką sparčiai besikeičiančiame skaitmeniniame pasaulyje. Treneriai gali pristatyti šį modulį kaip visumą arba naudoti jo dalis, kurios yra aktualiausios jų auditorijai.

3 MODULIO TIKSLAI

- Modulio struktūros ir mokymo programos anglų kalba raida
- Referentinės medžiagos suaugusiems instruktoriams ir (arba) savarankiškai besimokančioms moterims kūrimas, įskaitant teorines dalis, naudingus patarimus, vaizdo įrašus ir praktines užduotis individualiai ar grupei veiklai
- Kompetencijų vertinimo lapo parengimas trumpo klausimyno forma
- Praktinio mokymo kurso peržiūra
- 3 modulio turinio vertimas į visas nacionalines kalbas partnerystės būdu ir įkeliant juos į projekto svetainę kaip atsisiunčiamus PDF failus.

PAGRINDINĖS NAGRINĖTOS TEMOS

- Tvarumo samprata ir tendencijos
- Meno terapija – besiformuojanti inovatyvi praktika
- Kripto valiutos ir blokų grandinės
- Nepakeičiamas žetonas (NFT) menuose

MOKYMOSI METODIKA

3 modulyje naudojamas vadinamasis mokymasis *atliekant* mokymo metodus. Pagrindinis kurso tikslas yra **suteikti suaugusioms studentėms** praktinių **priemonių rinkinį**, įskaitant pratimus klasėje, diskusijas apie realius atvejus, interaktyvią ir individualią veiklą, namų darbus ir apsilankymus vietoje, pagal bendrą teorinę sistemą ir su numatomų mokymosi rezultatų rinkiniu.

Pagrindiniai praktinio mokymo kurso in Inovacijos tikslai yra šie:

- **Šiuolaikinių** meno ir amatininkų amatų tendencijų supratimas ir praktikavimas
- Kvalifikacijos kėlimas skaitmeninio raštingumo srityje
- Stiprinti dalyvių pasitikėjimą tvarumu ir skaitmeniniu kreativiškumu, ugdant konkrečiai sričiai būdingus **įgūdžius**
- Palengvinti prieigą prie paprastų blokų grandine pagrįstų kriptovaliutų paslaugų, susijusių su kūrybiniu verslumu
- Dabartines suaugusiųjų mokymo programas papildyti naujais skaitmeninio raštingumo ir kūrybinio verslumo metodais

ORGANIZACIJA

Modulį sudaro 48 kontaktinės valandos ir namų darbai, kuriuos reikia atlikti individualiai. Kontaktinės modulio valandos gali būti tolygiai paskirstytos per 12 savaitių laikotarpį, pvz., 4 kontaktinės valandos vieną dieną per savaitę, su likusia savaitės dalimi, paliekamos namų darbų užduotims ir konsultacijoms grupėje ir individualiai su dėstytoju / mentoriumi.

Pavyzdžiui, bandomųjų seminarų dalyviai dalyvavo įvairiose mišraus mokymosi sesijose ir veiklose, kurios trunka ne ilgiau kaip 12 savaitių, o ne daugiau kaip 12 savaitių trukmės susitikimai arba internetiniai susitikimai kiekvienoje šalyje partnerėje.

Siūloma savaitinė treniruočių schema

- Paskaita (teorinė dalis): 90 min
- Interaktyvūs užsiėmimai / apsilankymai vietoje praktiniams mokymams: 120 min
- Klausimai ir atsakymai apie konkrečius atvejus / dalijimasis informacija: 30 min
- Namų darbai: *kas savaitę*
- Individuali konsultacija ir vertinimas: iki 90 min

WISEvertinimas padeda

- Įvertinkite ir pademonstruokite efektyvumą siekiant dalyvio mokymosi tikslų.
- Igalinkite ir motyvuokite dalyvius mokymosi kelyje.
- Įvertinkite mokymo ir jo strategijų, metodų ir metodų efektyvumą.

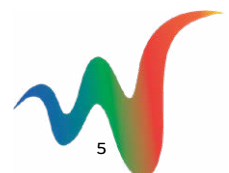
Vertinimo įrankį sudaro:

- Žinių įgijimas
- Ongoing vertinimas akis į akį diskutuojant apie ankstesnę treniruotę kitos treniruotės pradžioje
- Kompetencijos vertinimas po mokymo
- Stažuotojų pasitenkinimas (grįžimas naudojant internetinę vertinimo formą / kokybinius pokalbius).

Kompetencijos:

Praktinio mokymo kurso pabaigoje inovacijų dalyvis geba:

- Nustatyti tvaresnių ir finansiškai stabilesnių veiklos rezultatų galimybes
- Suprasti ir individualiai naudoti pagrindinius NFT kaldinimo / pardavimo įrankius ir platformas, taip padidinant asmenines galimybes gyventi iš privačios kūrybinės praktikos
- Suprasti skaitmenines grėsmes jų meninei praktikai ir atsakomąsias priemones

TVARUMAS MENE IR DAILIUOSIUOSE AMATUOSE

Tvarus menas – tai kūrybinė praktika, siekianti rasti naujų būdų, kaip sukurti meną, kuris būtų palankus aplinkai, tiek naudodamas visuotinai prieinamas ir natūralias medžiagas, tiek skatin-damas socialinį sąmoningumą aktualiais klausimais.

Tvarumas reikalauja persvarstyti, kaip mes vartojame, gaminame ir kuriame meną bei jo objek-tus. Jis taip pat suteikia menininkams ir dizaineriams galimybę permąstyti įprastas kūrybines praktikas ir reikalui esant keisti savo požiūrį.

Tvarumas – tai dabartinių kartų poreikių tenkinimas nepakenkiant ateities kartų poreikiams, kartu užtikrinant ekonomikos augimo, aplinkosaugos ir socialinės gerovės pusiausvyrą (San-tander Universidades, 2022).

”

Tvarus menas ištrina ribą tarp mokslo ir dizaino tiek audi-torijos, tiek aplinkos labui.

Remiantis Brundtlando ataskaita, dar vadinama „Mūsų bendra ateitis“, kurią 1987 m. paskelbė Pasaulinė aplinkos ir plėtros komisija (WCED), yra 3 pagrindiniai tvarumo ramsčiai:

- Aplinka (aplinkos apsauga, įgyvendinama diegiant ir išsaugant gamtinę energiją ar žemės ūkio išteklius, įvertinant jų anglies dvideginio pėdsaką ir mažinant bendrą išmetamųjų šil-tnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, toliau siekiant darnaus vystymosi tikslų, užkertant kelią vandens trūkumui ir mažinant bendrą atliekų kiekį dabartinėms ir būsimoms kartoms),
- Ekonominis (energijos vartojimo mažinimas, taip prisidedant prie ekonomikos augimo)
- Socialinis (kova su socialine atskirtimi ir diskriminacija, solidarumo skatinimas, prisidėji-mas prie suinteresuotųjų šalių gerovės).

Tačiau tokie terminai kaip ekologiškas, draugiškas aplinkai ir žalias neturi visuotinai pripažin-tos reikšmės ir iš tikrųjų yra rinkodaros kalba. Kai kuriais išskirtiniais atvejais, pavyzdžiui, kai kalbama apie sertifikuotą sąžiningą prekybą, egzistuoja aiškiai apibrėžti standartai, kuriuos turi atitikti produktas. Šiuos parametrus galima lengvai rasti naudojant paprastą „Google“ paiešką.

TVARŪS SPRENDIMAI

Daugelis menininkų stengiasi naudoti meno reikmenis, pagamintus laikantis aplinkai draugiškos praktikos. Toliau pateikiami keli pavyzdžiai:

Natūralūs ingredientai

Dažai iš augalinių dažųjų medžiagų, be toksiškų junginių.

Perdirbtos pakuotės

Naudojamos vietinės gamybos, po vartojimo 100 proc. perdirbtos pakuotės, biologiškai skaidūs plastikiniai maišeliai ir kt.

Alternatyvūs energijos šaltiniai

Saulės ir (arba) vėjo energija.

Mažiau vandens

Lietaus vandens / sniego tirpsmo vandens surinkimas ir naudojimas technologiniams procesams.

Tinkamas kūrybinio proceso atliekų šalinimas

Jei menininkas dirba su produktais, kurie yra žymimi kaip pavojingi, juos būtina atskirti ir šalinti kaip pavojingas atliekas. Dažų nuograndose, popieriuje ir drobėse, ant kurių buvo tapoma, paprastai yra toksiškų elementų, kurie neturėtų būti išmetami kartu su kasdienėmis buitinėmis šiukšlėmis.

Tirpikliai ar kiti skysčiai, naudojami teptukams valyti, neturėtų būti pilami į kanalizaciją. Jie visi turėtų būti laikomi ir šalinami pagal vietinių pavojingų atliekų šalinimo taisykles. Ekologiškiausias būdas sunaikinti tirpiklį – išgarinti jį lauke saulėkaitoje.

Nerekomenduojama deginti drobių lauke, nes tokiais dūmais labai teršiamas oras. Maža to, deginant drobes kietosios medžiagos iki galo nesuangleja, todėl gali patekti į gruntinius vandenis.

Parodų formato keitimas

Stebima tendencija, kad didelių masinių parodų mažėja, o mažesnio masto regioninių parodų, skirtų siauresnėms temoms, konkrečiam regionui ar sričiai, – daugėja.

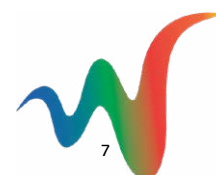
Be to, yra sutarta, kad iki 2050 m. visos parodos nedidins aplinkos taršos anglies dioksidu ir taip prisidės prie Pasaulio gamtos fondo (WWF) misijos plėtoti miškų išsaugojimo projektus, sustabdyti klimato kaitą, apsaugoti biologinę įvairovę ir pagerinti sąlygas vietos gyventojams.

Parodų skaitmeninimas

Virtualusis parodų formatas meno rinkoje neįsitvirtino, nes neįmanoma pakeisti gyvų parodų. Tačiau ryškėja tendencija salėse turėti kuo daugiau skaitmeninių sprendimų, todėl jos tampa patogesnės ir tinkamesnės ne vien menams eksponuoti, bet ir dalykiniams susitikimams rengti.

Perdirbtų medžiagų naudojimas

Kojines gaminančio lietuviško prekės ženklo „Ūkai“ pavyzdys paveikiai iliustruoja, kaip galima saugoti gamtą ir mažinti plastiko atliekų kiekį. Iš pradžių kojinių porai buvo sunaudojamas vienas perdirbtas plastiko butelis. Tačiau užmezgus bendradarbiavimą su tarptautine organizacija „Plastiko bankas“ (angl. Plastic Bank), valančia vandenynus nuo plastikų, „Ūkų“ kojinių poroje panaudojamas jau 51 perdirbtas plastikinis butelis.

Plastikiniai buteliai renkami daugiausia Azijoje. Tada jie rūšiuojami, perdirbami į plastiko granules, o iš jų gaminami plastikiniai verpalai. Vėliau plastikiniai verpalai suaudžiami su perdirbta medvilne.

Nuo kiekvienos parduotos kojinių poros prekės ženklas paaukoja šiai organizacijai tam tikrą pinigų sumą. Apibendrinant tai reikėtų, kad žmogus, nusipirkęs vieną kojinių porą, iš vandeninių išvalo 51 plastikinį butelį. Be to, šios kojinės yra patvaresnės, todėl palyginti su įprastomis kojinėmis yra labiau apsimokantis pirkinys.

TVARIOS MEDŽIAGOS

2021 m. Venecijos architektūros bienalėje (it. Mostra di Architettura di Venezia), tarptautinėje viso pasaulio šalių architektūros parodoje, buvo pristatytas šiuolaikinių tvarių medžiagų rinkinys, sukurtas bendradarbiaujant menininkams ir mokslininkams. Rezultatas – ne tik praktiškai pritaikomos, bet ir estetiškai patrauklios medžiagos, kurias neabejotinai galima panaudoti ne vien pagal tiesioginę paskirtį.

BIO LINO

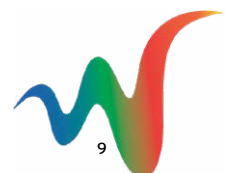
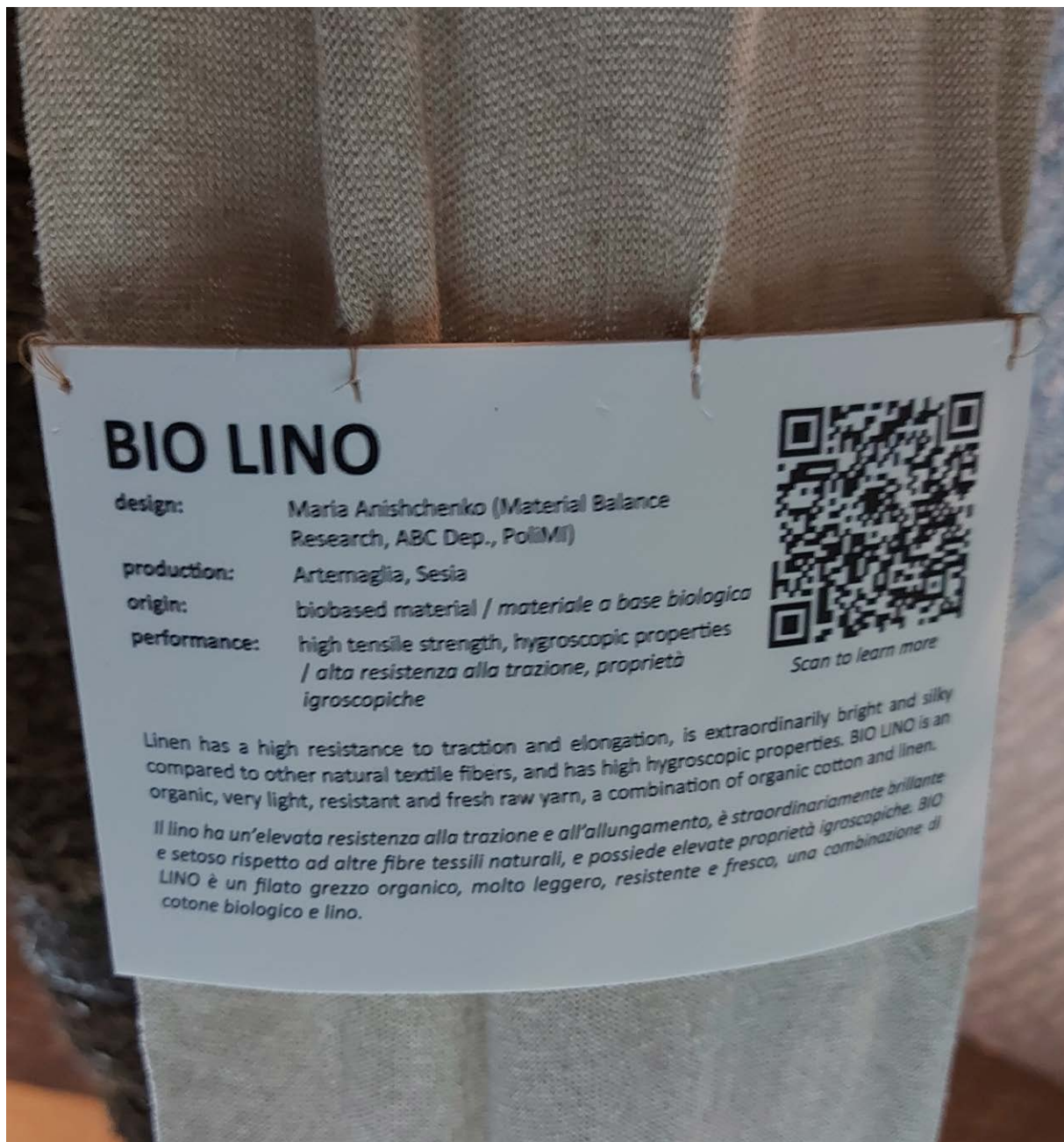
Dizainas: Marija Anishchenko (Material Balance Research, ABC Departamentas, PoliM)

Gamyba: Artemaglia, Sesia

Kilmė: biologinio pagrindo medžiaga

Savybės: didelio atsparumo tempimui ir gerų higroskopinių savybių medžiaga

Linai pasižymi dideliu atsparumu traukimui ir tempimui, yra itin švarios spalvos ir, palyginti su kitais natūraliais tekstilės pluoštais, švelnus, taip pat pasižymi geromis higroskopinėmis savybėmis. BIO LINO yra ekologiški, labai lengvi, tvirti ir žaliaviniai verpalai, sudaryti iš ekologiškos medvilnės ir lino.

AMOTEX

Dizainas: Anna Barbara (PoliMI, Design Dep.) ir Alessandro Simoni

Gamyba: Alessandro Simoni

Kilmė: kompozicinė medžiaga

Savybės: apsauga nuo elektromagnetinės spinduliuotės

Instaliaciją sudaro tuščiaviduriai cilindrai iš grynios vilnos, suaustos su amorfiniu mikropluoštu. Gautas derinys veikia energijos sugerties principu ir apsaugo nuo elektromagnetinių bangų. Itin mažų dydžių metalinis pluoštas gali būti sumezgamas su natūraliais arba sintetiniais pluoštais, nepakeičiant jų pirminių savybių.

AMOTEX

design: Anna Barbara (PoliMI, Design Dep.) with Alessandro Simoni

production: Alessandro Simoni

origin: composite material / *materiale composito*

performance: electromagnetic protection / *protezione elettromagnetica*

Scan to learn more

In the installation, the hollow cylinders in pure virgin wool woven with amorphous microfilament protect from electromagnetic waves based on the principle of energy absorption of a «skin effect». Being micro, the metal filament can be knitted with natural or synthetic fibers without changing the original properties of the fibers.

Nell'installazione, i cilindri cavi in pura lana vergine intrecciati con microfilamenti amorfi proteggono dalle onde elettromagnetiche in base al principio di assorbimento dell'energia per «effetto skin». Essendo micro, il filamento metallico può essere lavorato con fibre naturali o sintetiche senza modificare le proprietà originali dei tessuti.

BIOTAPE

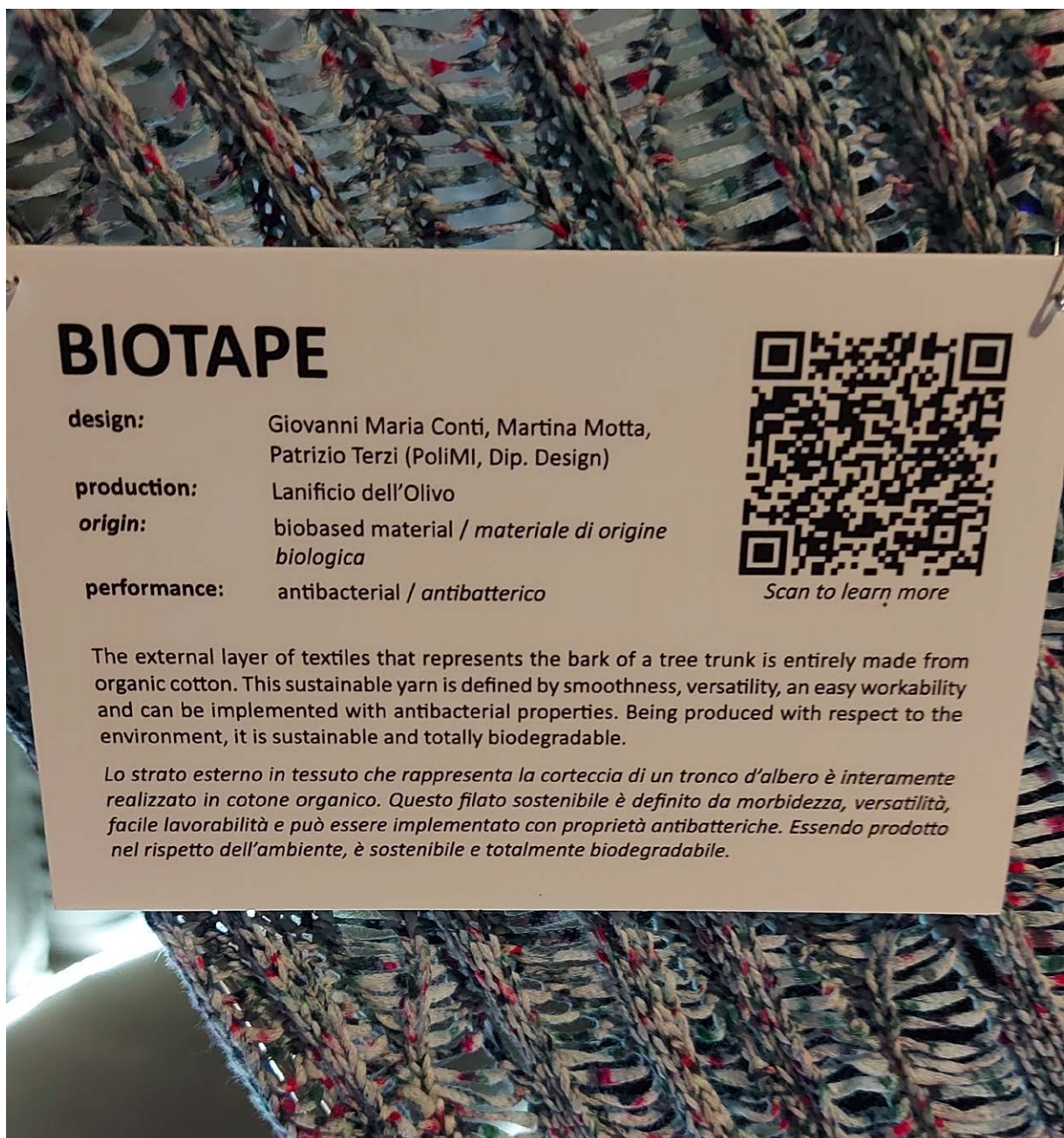
Dizainas: Giovanni Maria Conti, Martina Motta, Patrizio Terzi (PoliMI, Dizaino departamentas)

Gamyba: Lanificio dell'Olivo

Kilmė: biologinės kilmės medžiaga

Savybės: antibakterinė apsauga

Išorinis tekstilės sluoksnis primena medžio kamieno žievę ir yra pagamintas tik iš ekologiškos medvilnės. Šie tvarūs siūlai švelnūs, universalūs ir lengvai apdirbami, be to, turi antibakterinių savybių. Kadangi gaminami tausojant aplinką, yra tvarūs ir visiškai biologiškai skaidūs.

BIOTAPE

design: Giovanni Maria Conti, Martina Motta, Patrizio Terzi (PoliMI, Dip. Design)

production: Lanificio dell'Olivo

origin: biobased material / *materiale di origine biologica*

performance: antibacterial / *antibatterico*

Scan to learn more

The external layer of textiles that represents the bark of a tree trunk is entirely made from organic cotton. This sustainable yarn is defined by smoothness, versatility, an easy workability and can be implemented with antibacterial properties. Being produced with respect to the environment, it is sustainable and totally biodegradable.

Lo strato esterno in tessuto che rappresenta la corteccia di un tronco d'albero è interamente realizzato in cotone organico. Questo filato sostenibile è definito da morbidezza, versatilità, facile lavorabilità e può essere implementato con proprietà antibatteriche. Essendo prodotto nel rispetto dell'ambiente, è sostenibile e totalmente biodegradabile.

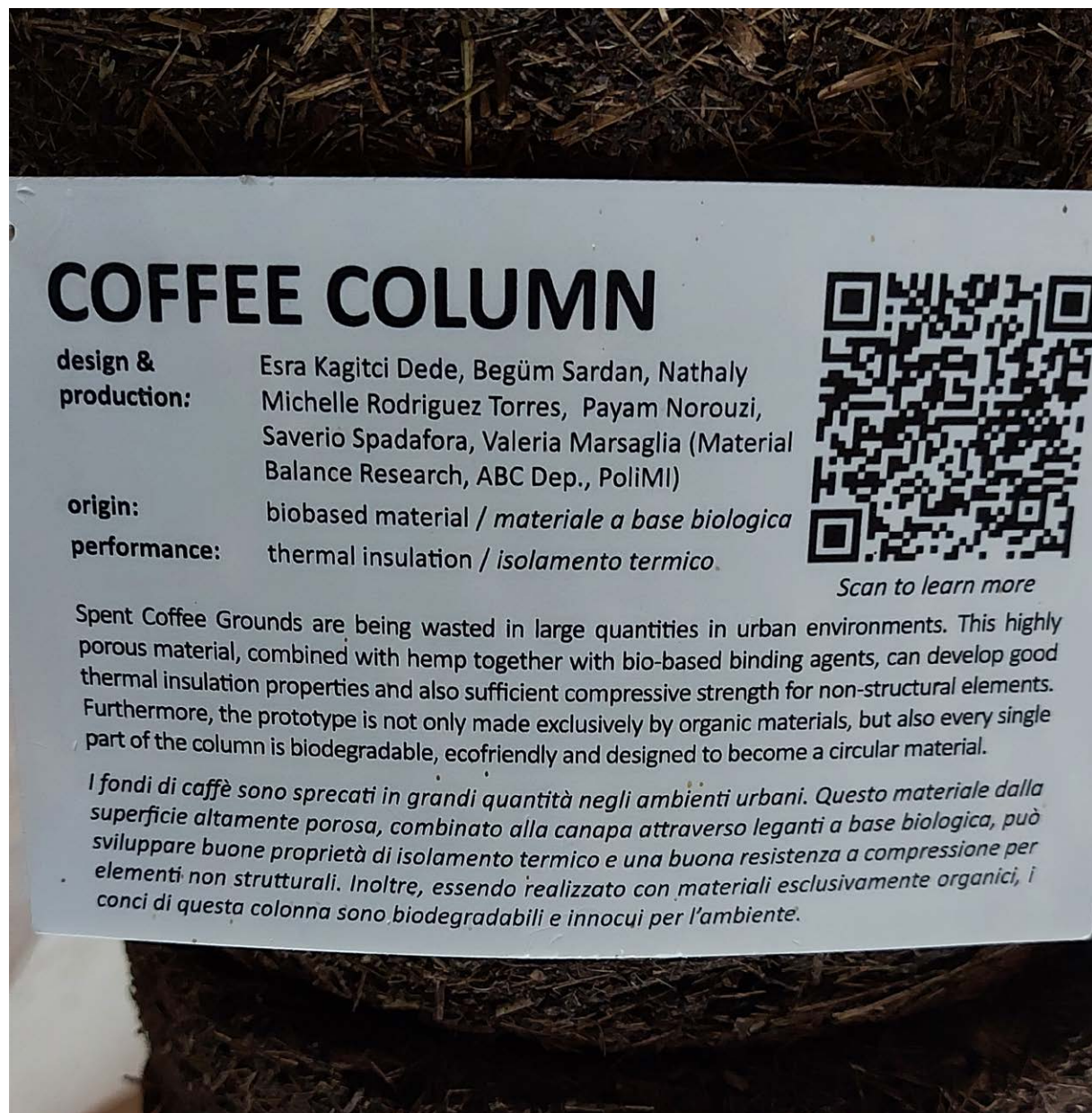
KAVOS KOLONA

Dizainas ir gamyba: Esra Kagitci Dede, Begüm Sardan, Nathaly Michelle Rodriguez Torres, Payam Norouzi, Saverio Spadafora, Valeria Marsaglia (Medžiagų balanso tyrimai, ABC departamentas, PoliMI)

Kilmė: biologinio pagrindo medžiaga

Savybės: šilumos izoliacija

Panaudoti kavos tirščiai miestuose išmetami dideliais kiekiais. Ši labai akyta medžiaga kartu su kanapėmis ir biologiniais rišikliais sukuria geras šilumos izoliacijos savybes ir yra pakankamai didelio gniuždymo stiprio, tad tinka naudoti nekonstrukciniams elementams. Be to, kavos kolonos prototipas ne tik pagamintas tik iš ekologiškų medžiagų – kiekviena kolonos dalis yra biologiškai skaidi, ekologiška ir sukurta taip, kad taptų žiedine medžiaga.

COFFEE COLUMN

design & production: Esra Kagitci Dede, Begüm Sardan, Nathaly Michelle Rodriguez Torres, Payam Norouzi, Saverio Spadafora, Valeria Marsaglia (Material Balance Research, ABC Dep., PoliMI)

origin: biobased material / *materiale a base biologica*

performance: thermal insulation / *isolamento termico*

Scan to learn more

Spent Coffee Grounds are being wasted in large quantities in urban environments. This highly porous material, combined with hemp together with bio-based binding agents, can develop good thermal insulation properties and also sufficient compressive strength for non-structural elements. Furthermore, the prototype is not only made exclusively by organic materials, but also every single part of the column is biodegradable, ecofriendly and designed to become a circular material.

I fondi di caffè sono sprecati in grandi quantità negli ambienti urbani. Questo materiale dalla superficie altamente porosa, combinato alla canapa attraverso leganti a base biologica, può sviluppare buone proprietà di isolamento termico e una buona resistenza a compressione per elementi non strutturali. Inoltre, essendo realizzato con materiali esclusivamente organici, i conci di questa colonna sono biodegradabili e innocui per l'ambiente.

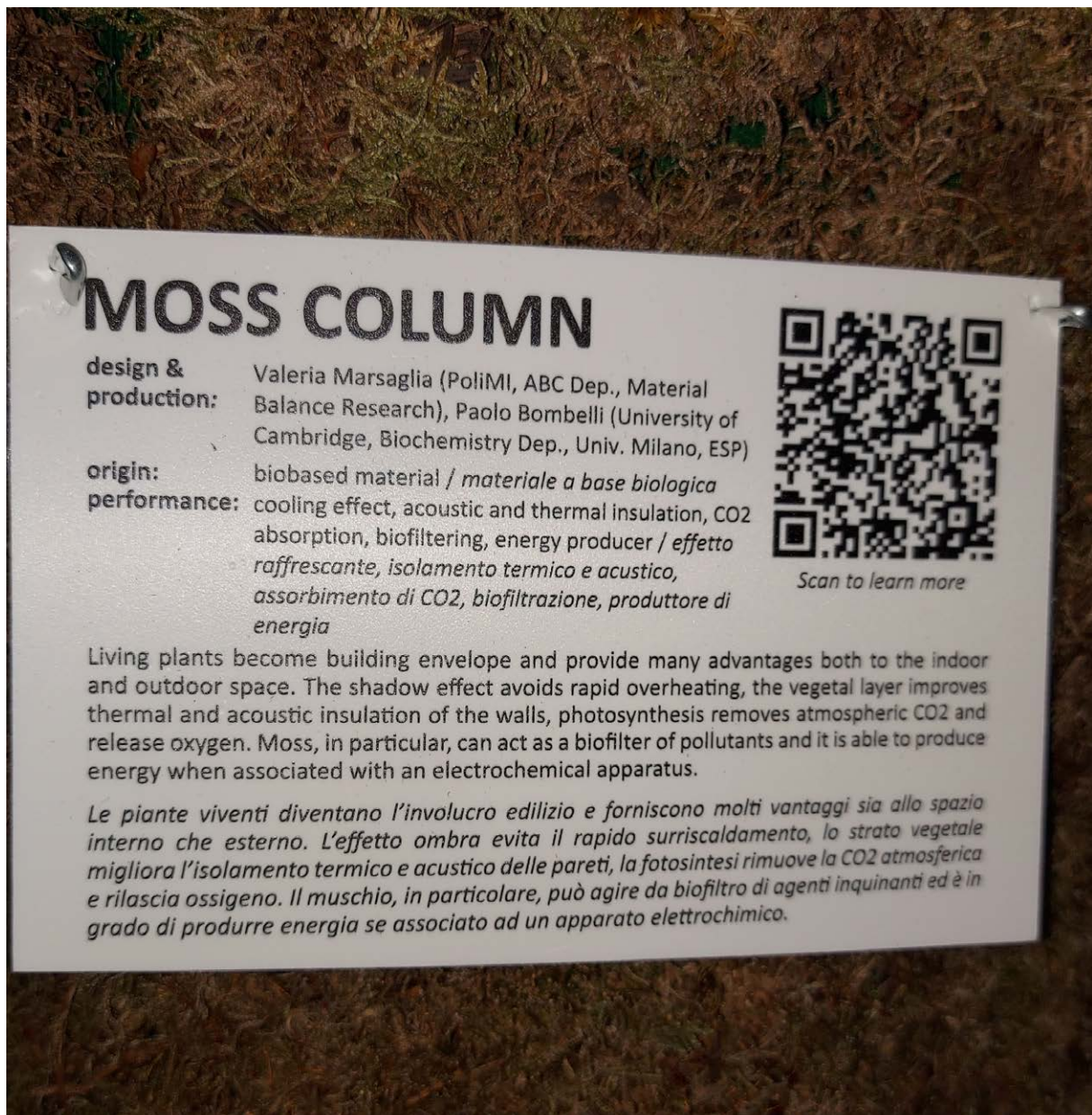
SAMANŲ COLUMN

Projektavimas ir gamyba: Valeria Marsaglia (Medžiagų balanso tyrimai, ABC Departamentas, Poli-MI), Paolo Bombelli (Kembridžo universitetas, Biochemijos fakultetas., Milano universitetas, ESP)

Kilmė: biologinio pagrindo medžiaga

Savybės: vėsinamasis poveikis, garso ir šilumos izoliacija, CO₂ absorbcija, biofiltravimas, energijos gamyba

Gyvieji augalai tampa pastato apvalkalu ir suteikia daug privalumų tiek vidaus, tiek lauko erdvei. Dėl jų metamo šėšelio išvengiama greito perkaitimo, o pats augalinis sluoksnis pagerina sienų šilumos ir garso izoliaciją. Fotosintezės metu iš atmosferos šalinamas CO₂ ir išskiriamas deguonis. Be to, samanų gali veikti kaip teršalų biofiltras, o sujungtos su elektrocheminiu aparatu – gaminti energiją.

MOSS COLUMN

design & production: Valeria Marsaglia (PoliMI, ABC Dep., Material Balance Research), Paolo Bombelli (University of Cambridge, Biochemistry Dep., Univ. Milano, ESP)

origin: biobased material / *materiale a base biologica*

performance: cooling effect, acoustic and thermal insulation, CO₂ absorption, biofiltering, energy producer / *effetto raffrescante, isolamento termico e acustico, assorbimento di CO₂, biofiltrazione, produttore di energia*

Scan to learn more

Living plants become building envelope and provide many advantages both to the indoor and outdoor space. The shadow effect avoids rapid overheating, the vegetal layer improves thermal and acoustic insulation of the walls, photosynthesis removes atmospheric CO₂ and release oxygen. Moss, in particular, can act as a biofilter of pollutants and it is able to produce energy when associated with an electrochemical apparatus.

Le piante viventi diventano l'involucro edilizio e forniscono molti vantaggi sia allo spazio interno che esterno. L'effetto ombra evita il rapido surriscaldamento, lo strato vegetale migliora l'isolamento termico e acustico delle pareti, la fotosintesi rimuove la CO₂ atmosferica e rilascia ossigeno. Il muschio, in particolare, può agire da biofiltro di agenti inquinanti ed è in grado di produrre energia se associato ad un apparato elettrochimico.

MILLEFORMA

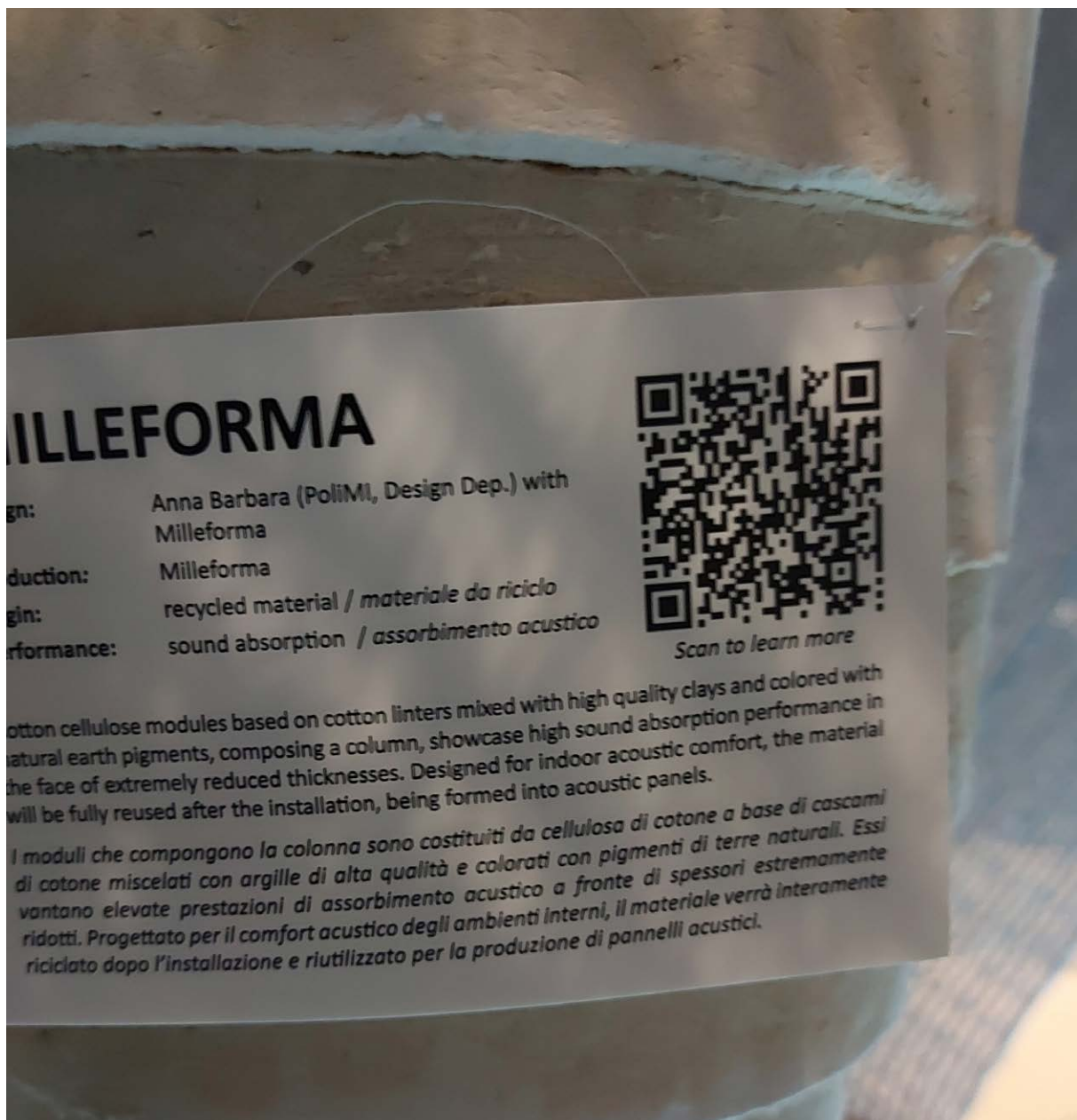
Dizainas: Anna Barbara (PoliMI, Dizaino Departamentas) kartu su „Milleforma“

Gamyba: „Milleforma“

Kilmė: perdirbta medžiaga

Savybės: sugeria garsą

Medvilninės celiuliozės moduliai, kurių pagrindą sudaro medvilnės pluoštas (pūkai), sumaišyti su aukštos kokybės molio ir nudažyti natūraliais žemės pigmentais, suformuoti kaip kolona ir pasižymi didele garso sugertimi, nors yra itin mažo storio. Medžiaga skirta patalpų akustiniam komfortui, po įrengimo gali būti 100 proc. pakartotinai perdirbta ir panaudota akustinėms plokštėms suformuoti.

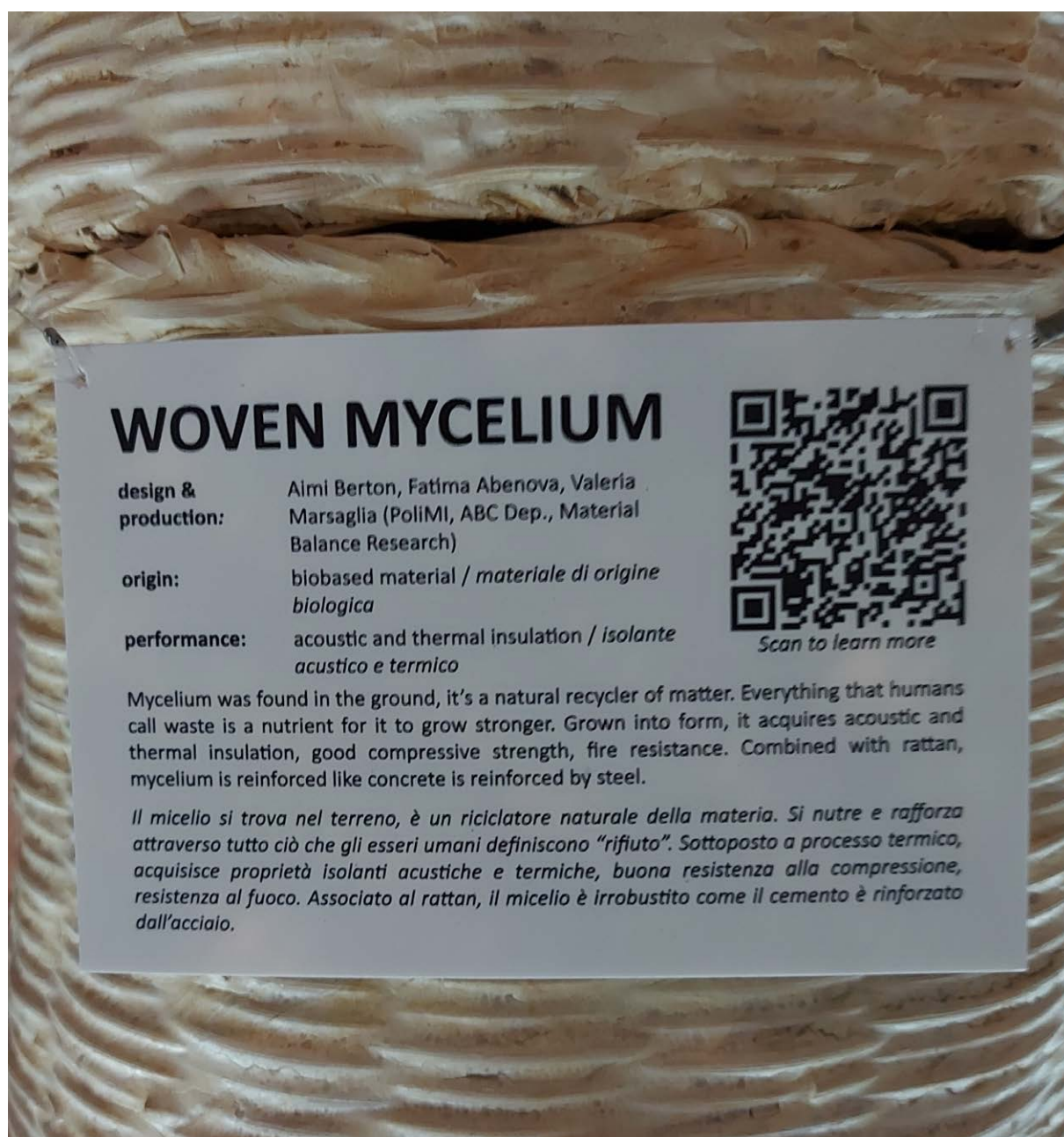
AUSTINĖ GRYBIENA

Dizainas ir gamyba: Aimi Berton, Fatima Abenova, Valeria Marsaglia (Medžiagų balanso tyrimai, ABC departamentas, PoliMI)

Kilmė: biologinės kilmės medžiaga

Savybės: garso ir šilumos izoliacija

Grybiena aptinkama grunte ir yra natūrali medžiagų perdirbėja. Viskas, ką vadiname atliekomis, jai yra maistinė medžiaga, leidžianti augti ir stiprėti. Užauginta formose, grybiena įgauna garso ir šilumos izoliacijos savybių, gero gniuždymo stiprio ir atsparumo ugniai. Grybiena sutvirtinama rotangu (lot. Calamus rotang) taip, kaip betonas sutvirtinamas (armuojamas) plienu.

TVARUMO MANIFESTAS

Jungtinių Tautų aplinkos programos duomenimis (2022 m.), mados pramonė laikoma viena didžiausių teršėjų pasaulyje, **kuri išmeta iki 10 % viso pasaulyje išskiriamo anglies dioksido** – daugiau nei tarptautiniai skrydžiai ir laivyba kartu sudėjus. Mados pramonei taip pat tenka penktadalis iš 300 milijonų tonų plastiko, kasmet pagaminamo visame pasaulyje.

Šios niūrios tendencijos 2014 m. įkvėpė britų dizainerę Stellą McCartney sukurti, pasak jos, gražiausius ir labiausiai geidžiamus produktus, darančius mažiausią poveikį mūsų aplinkai. Bendradarbiaudama su nevyriausybine organizacija „Canopy“, dizainerė įsipareigojo užtikrinti, kad iki 2017 m. visi jos mados namų naudojami celiuliozės audiniai (viskozė) atitiktų griežtus tvarumo standartus, ir pridūrė, kad šios sąmoningai pasirinktos vertybės yra didžiausias įkvėpimas jos mados namų inovacijoms.

Mada (jei nepastebėjote) yra menas, o menas (dėl savo nevaržomos prigimties) gali būti mada.

”

Louise Oliphant

Trumpa Stella McCartney tvarumo manifesto apžvalga

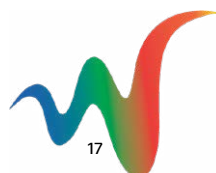
- 2001 m. įsipareigota nuo pat pirmos dienos nenaudoti odos, plunksnų ir kailio
- 2008 m. pradėta naudoti ekologiška medvilnė
- 2010 m. visuose mados namų gaminiuose neliko PVC
- 2012 m. mados namų sukurtuose akiniuose panaudotas bioacetatas, pradėtas naudoti perdirbtas poliesteris, Italijoje valdomose gamyklose įdiegtas standartas „Clean By Design“, uždrausti plastikiniai vandens buteliai, užtikrinta, kad visa naudojama mediena būtų tvariai sertifikuota ir prisijungta prie Etiškos prekybos iniciatyvos (ETI)
- 2013 m. nustota naudoti angoros vilna, pristatytas odos pakaitalas „eco Alter Nappa“, savo parduotuvėse pradėtos naudoti saulės baterijos ir šviesos diodai
- 2014 m. užtikrinta, kad visos popierinės ir kartoninės pakuotės būtų sertifikuotos kaip tvarios
- 2016 m. 100 % naudojama tik tvari viskozė ir nustotas naudoti grynas kašmyras
- 2017 m. pristatytas pirmasis drabužis, pagamintas naudojant medžiagas „Bolt Threads“, „Microsilk™“, ir pristatytas perdirbtas nailonas „Econyl®“.
- 2018 m. uždrausta naudoti moherį, pristatyti sportbačiai „Loop“, įsipareigota atsisakyti platiško, išleistas pirmoji veganiškos produkcijos linija, pavadinta amerikiečių tenisininko Stan Smith vardu, sukurta pirmoji rankinė, pagaminta iš odos „Bold Thread Mylo™“, sukurtos iš grybų
- 2019 m. pristatyti pirmieji drabužiai, pagaminti iš verpalų „Evrnu NuCycle™“ ir kailio „Koba® Fur Free Fur“ – tvarios, perdirbamos gyvūninės kilmės alternatyvos, sudarytos iš perdirbto poliesterio ir augalinio plastiko

- 2020 m. debiutavo biologiškai skaidus tamprusis džinsinis audinys „Coreva™“, akinių biolęšiai „Stella McCartney“, akinių rėmeliai iš bioacetato „Stella Kids“ ir pristatyta „Stellawear“ – tvari inovacija, apjungianti apatinius su maudymosi kostiumėliais, pagamintais iš perdirbto nailono „Aquafil Econyl®“ ir elastano ROICA™.

THE BUYERARCHY of NEEDS (with apologies to Maslow)

©SarahL.com. Pirkimo poreikių piramidė (autoriai reiškia atsiprašymą Maslow poreikių piramidei). Iš apačios į viršų: naudok, ką turi; skolinkis; keiskis; tausok; kurk; pirk.

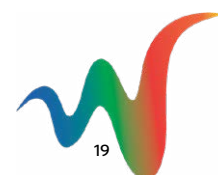
PRAKTINĖ UŽDUOTIS

Pavadinimas	Kaip sugalvoti puikių idėjų
Veiklos rūšis:	Galvosūkis su minčių lietaus sesija
Veiklos tikslas:	Naujų mąstymo modelių kūrimas Inovatyvaus mąstymo būdo įgyvendinimas
Įgūdžiai, kuriuos lavina veikla:	Mąstymas nestandartiškai Kūrybinis mąstymas Inovatyvus požiūris
Kiek žmonių ši veikla tinka:	Ne mažiau kaip 2
Veiklos laiko reikalavimas:	30 minučių
Kiek instruktorių reikia?	Moderatorius / dėstytojas, kad atskleistų užduoties gudrybę
Kiti reikalavimai veiklai (erdvė, įranga ir kt.)	Spausdintas devynių taškų šablonas*, vartomasis bloknotas ir rašiklis, popieriaus lapeliai, pieštukai
Veiklos aprašymas:	Išties inovatyvi, o ne sena idėja, pritaikyta naujam kontekstui, arba jau esamos idėjos atmaina, gimsta išties retai. Inovatyvių idėjų dažniausiai kyla, kai išeiname iš savo komforto zonos arba kai pažeidžiame taisykles. Pateikta užduotis yra „devynių taškų problema“, kuri pirmą kartą pasirodė galvosūkių žurnaluose XX-ojo amžiaus pradžioje. Šis galvosūkis dažnai naudojamas kaip kūrybinio mąstymo pavyzdys. Pirmoji užduoties dalis – sujungti 9 taškus naudojant ne daugiau kaip 4 tiesias linijas ir neatitraukiant rašiklio nuo popieriaus. (Gudrybė, kaip tai padaryti, – ištempti linijas už figūros ribų.) Antroji užduoties dalis – pasiūlyti bent po vieną idėją, kaip pirmiau išvardytos tvarios medžiagos galėtų būti naudojamos meninėje ar dailiųjų amatų praktikoje. Tam dalyviams gali tekti „ištempti“ savo idėjas už įprastų mąstymo modelių ribų.

*Šablonas pateikiamas 3 modulio 1 priede.

Šaltiniai

- <https://climate-pact.europa.eu › Apie › Prioritetinės temos>
- <https://www.artistsnetwork.com/art-business/how-to-be-an-eco-friendly-artist/>
- <https://www.labecalondon.com/labeca-world/art/stella-mccartneys-a-z-manifesto-an-in-tersection-of-fashion-art-and-sustainability>
- <https://www.stellamccartney.com/us/en/sustainability/sustainability.html>
- https://environment.ec.europa.eu/strategy/zero-pollution-action-plan_en
- <https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/namai/kojinems-is-perdirbto-plastiko-patike-ta-svarbi-misija-prisideti-galite-ir-jus-1034-1609842>

NULINĖS ATLIEKOS

Nulinių atliekų sąvoka paprastai reiškia visų išteklių išsaugojimą atsakingai gaminant, vartojant, pakartotinai naudojant ir naudojant produktus, pakuotes ir medžiagas nedeginant ir neišleidžiant į žemę, vandenį ar orą, kurie kelia grėsmę aplinkai ar žmonių sveikatai.

Šiandien zero waste vis labiau populiarėja pagrindinėje visuomenėje, todėl dabar reikia skubiai dėti pastangas ir sutelkti dėmesį į nulinių atliekų diegimą vietos lygmeniu. Tvarūs pasirinkimai ir sprendimai kasdien kuria švaresnę aplinką ateities kartoms.

”

Gamtoje nėra viena iš kitų rūšių nesukuria atliekų, tačiau žmonės sugeba sukurti šiukšles, kurios nesuyra.

Tvarūs pasirinkimai kasdien kuria švaresnę aplinką ateities kartoms. Pasirinkti zero-waste gyvenimo būdą nereiškia atsisakyti kasdienių malonumų, tokių kaip kokybiškas, skanus maistas ar madingi drabužiai.

Pasak “Zero-waste” tinklaraštininkų iš “zerowaste.com”, “zero waste” principai apima tris pagrindinius įsipareigojimus, nukreiptus į skirtingas visuomenės grupes:

Producer
Responsibility

Political
Responsibility

Community
Responsibility

Kiekvienas iš jų yra konkretus atliekų srauto etapas. Gamintojai yra priešakyje ir jie turi priimti atsakomybę už gaminių projektavimą ir gamybą. Bendrija sėdi gale, priimdama atsakomybę už vartojimą ir šalinimą. Tarp jų politinė atsakomybė turi panaikinti atotrūkį tarp bendruomenės ir gamintojo, skatinant tiek aplinkos, tiek žmonių sveikatą, kartu įgyvendinant naujus įstatymus, skirtus skatinti “zero waste” principus.

ZERO WASTE HIERARCHIJOS PRINCIPAI:

Permąstyti

Naudokite pakartotinai naudojamus, perdirbtus ar tvariai surinktas netoksiškas medžiagas. Skatinti ciklines medžiagas ir didesnę gamintojo atsakomybę už visą produkto gyvavimo ciklą.

Pakartotinai naudoti

Optimizuokite pakartotinę medžiagų ir produktų naudojimą taisydami, atnaujindami, modulinę technologijas ir keisdami paskirtį alternatyviais būdais.

Sumažinti

Tvarus pirkimas, palaikantis socialines ir aplinkosaugos problemas bei vietines rinkas, arba atsiėmimo programos, kad būtų išvengta produktų šalinimo. Sumažinkite medžiagų kiekį ir toksiškumą, planuodami vartojimo įpročius, kad sumažintumėte atliekų kiekį.

Likutinis valdymas

Sumažinkite taršias dujas ir toksiškus medžiagų likučius. Skatinkite išteklių išsaugojimą ir sumažinkite žalingus šalinimo būdus.

Medžiagų atgavimas

Optimizuokite medžiagų atgavimą ir naudokite tik tas energijos atgavimo sistemas, kurios veikia esant biologinei temperatūrai ir slėgiui.

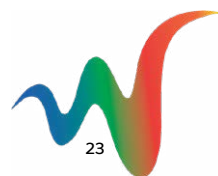
Perdirbimas / kompostas

Palaikykite ir išplėskite esamas sistemas, leidžiančias gaminti aukštos kokybės perdirbamas medžiagas ir medžiagas. Kurti vietines perdirbamų medžiagų surinkimo ir perdirbimo rinkas. Skatinkite decentralizuotą kompostavimą namuose.

PRAKTINĖ UŽDUOTIS

Vardas, pavadinimas	Kodėl reikia gyventi gyvenimą be atliekų
Veiklos rūšis:	Grupinė diskusija su minčių šturmo elementais
Veiklos tikslas:	Meninių ir amatininkų praktikų permąstymas be atliekų
Ilgūdžiai, kuriuos lavina veikla:	Mąstymas nestandartiškai Informuotumas apie tvarumą Novatoriškas požiūris
Kiek žmonių ši veikla tinka:	Ne mažiau kaip 3
Veiklos laiko reikalavimas:	60 min
Kiek instruktorių reikia?	Moderatorius laiko ir diskusijų stebėjimui
Kiti veiklos reikalavimai (erdvė, įranga ir kt.)	Vaizdo įrenginys su garsu žiūrėjimui, flipchart
Veiklos aprašymas:	Pirmiausia žiūrėkite vaizdo įrašus: Kodėl aš gyvenu zero waste gyvenimą Lauren Singer “TEDxTeen” (vaizdo įrašas) https://www.youtube.com/watch?v=pF72px-2R3Hg Kodėl turėtume permąstyti “Zero Waste” (vaizdo įrašas) https://www.youtube.com/watch?v=JLS6n-GrsZqo Remdamiesi vaizdo įrašais, aptarkite šias citatas apie gyvenimą be atliekų ir pasiūlykite bent 1 pasiūlymą, kaip galite pakeisti savo meninę praktiką. Mums nereikia saujelės žmonių, kurie puikiai atliktų “zero waste”. Mums reikia, kad milijonai žmonių tai darytų netobulai. Anne Marie Bonneau, dar žinoma kaip The Zero Waste Chef Ekologiškiausias produktas yra tas, kurio nepirkote. Joshua Beckeris, “Becoming Minimalist” įkūrėjas Jei norime pereiti prie mažai taršios ir tvarios visuomenės, turime priversti vartotojus pagalvoti apie savo pirkinius. Deividas Suzuki.

	Būkite sprendimo dalimi, o ne taršos dalimi. Nežinomas Waste yra dizaino trūkumas. Kate Kreba Šiuolaikinė visuomenė neras jokio ekologinės problemos sprendimo, jei rimtai nepažvelgs į savo gyvenimo būdą. Popiežius Jonas Paulius II Atliekos nėra atliekos, kol jų neiššvaistome. Will.I.Am, muzikantas Mes pamiršome, kaip būti gerais svečiais, kaip lengvai vaikščioti žemėje, kaip tai daro kiti jos padarai. Barbara Ward Padarykite ką nors drastiško – supjaustykite plastiką! Nežinomas
--	--

“Zero-waste” kultūra: sukurkite mažiau atliekų savo kūrybiniame versle

Nors įmonėms tenka didesnis vaidmuo ir atsakomybė kovojant su klimato kaita, nereikėtų pamiršti individualaus poveikio. Juk mūsų asmeniniai pasirinkimai perauga į didesnius rezultatus. Kokių veiksmų galėtumėte imtis dabar, kad jūsų kūrybiniame versle atsirastų mažiau atliekų?

Pasaulio bankas teigia, kad vien mados pramonė yra atsakinga už 10 proc. metinio pasaulinio anglies dioksido išmetimo. Jie taip pat yra atsakingi už 93 milijardų kubinių metrų vandens suvartojimą, o tai prilygsta penkių milijonų žmonių metiniam vandens suvartojimui.

Tekstilės atliekos taip pat yra problema: pasak Ellen MacArthur fondo, kas sekundę šiukšli-avežės, pilnos drabužių, atitikmuo patenka į sąvartynus, nes greitosios mados kūriniai labiau linkę būti išmesti arba subyrėti per trumpesnę laiką.

Kiekvienas kūrybinis verslas turėtų atsižvelgti į šiuos aspektus:

• Pasakymas “taip” 30 ° C ar mažesniems skalbinių ciklams

Ir pasakyti “ne” karšties ir ilgiems, nes bendra taisyklė yra kuo šaltesnė, tuo mažiau atliekų. 10 laipsnių gali padėti taupyti energiją, jei skalbinių naudojimas yra technologinė būtinybė jūsų kūrybiniame versle.

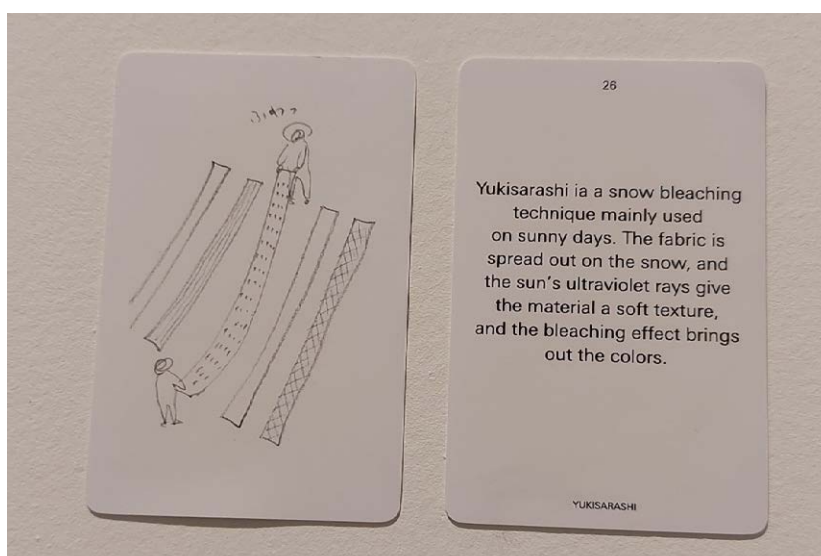
• Pasakykite “taip” džiovinimui ore

Ir ne lyginimui ir cheminiam valymui, nes “lygindamas drabužius žmogus kasmet išmeta 190 [kilogramų] CO2 ekvivalento šiltnamio efektą sukeliančių dujų”, – virusiniame “Facebook” įrašė rašė klimato aktyvistas Markas Gersava.

Patarimas: jei traškūs marškiniai yra būtini; Tačiau pabandykite išlyginti visus savo daiktus vienu metu, nes didžiausias suvartojimas gaunamas kaitinant lygintuvą.

Be to, praleiskite cheminius valiklius, kurių produktuose gali būti toksiškų oro teršalų ir sveikatai žalingų lakiųjų organinių junginių (LOJ), ir kiek įmanoma išdžiovinkite orą. Tai padarys jūsų skalbimo rutiną ekologiškesnę ir tuo pačiu prailgins jūsų drabužių tarnavimo laiką.

Taip pat, jei reikia, išbandykite senovinę japonų techniką Yukisarashi, sniego balinimą saulėtomis dienomis (žr. paveikslėlį žemiau):

- **Pasakymas “taip” šildytuvo išjungimui 1°C**

Daugelis šalių išgyvena energetikos krizę, prekiaudamos dujomis, anglimi ir elektra daug didesnėmis kainomis. Šildymo lygio mažinimas yra svarbus pinigų taupymo žingsnis ir dar svarbesnis siekiant, kad nebūtų švaistomi šie neatsinaujinantys ištekliai.

Pasak JK energijos taupymo fondo, sumažinę šildymą 1°C, galite sutaupyti 55 svarus sterlingų (60 eurų) per metus.

- **Pasakykite “taip” ekologiškoms transporto / pristatymo priemonėms**

Remiantis Švedijos Lundo universiteto tyrimu, pristatymas be automobilio yra veiksmingiausias veiksmas, kurio asmuo galėtų imtis, kad sumažintų savo išmetamą ŠESD kiekį. Apsvarstykite public transportą ir važiavimą dviračiu kaip akivaizdžius klimatui teigiamus pristatymo pasirinkimus. Be to, dauguma traukinių važiuoja 100 procentų atsinaujinančia energija.

Jei prekes galite pristatyti tik ŠESD išmetančia transporto priemone, išbandykite šiuos patarimus:

- Žemas padangų slėgis gali turėti įtakos jūsų dujų naudojimui – būtinai dažnai jas tikrinkite
- Naudokitės oro kondicionieriumi ir vietoj to rinkitės atvirus langus
- Išsaugokite savo automobilį ilgesnėms kelionėms ir, jei įmanoma, automobilį

- **Pasakymas “ne” popieriui**

Nors popierius dažnai yra geresnė alternatyva plastikui, nes jis greičiau suyra ir yra plačiau perdirbamas (ypač kalbant apie pakuotes), popieriaus naudojimo mažinimas taip pat yra lengvas, pasiekiamas žingsnis be atliekų, kad padidintumėte savo verslo rutiną .

Pavyzdžiui, galite pradėti sakdami “ne” popierinėms sąskaitoms ir kvitams. Be to, el. kvitus sunkiau prarasti ir jiems nereikia jokios fizinės saugyklos, o tai taupo brangią vietą. Kita galimybė yra apsvarstyti skaitmenines prenumeratas, taip pat investuoti į elektroninių knygų skaitytuvą. Jie ne tik sumažina popieriaus naudojimą, bet ir gali padėti sutaupyti pinigų.

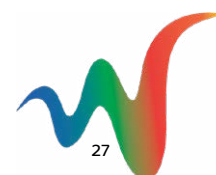
PRAKTINĖ UŽDUOTIS

Vardas, pavadinimas	Pasakykite “ne” itin greitajai madai
Veiklos rūšis:	Grupinė diskusija su atvejų tyrimais
Veiklos tikslas:	Meninių ir amatininkų praktikų permąstymas be atliekų
Ilgūdžiai, kuriuos lavina veikla:	Mąstymas nestandartiškai Sustainability sąmoningumas Novatoriškas požiūris Komeracinis lankstumas
Kiek žmonių ši veikla tinka:	Ne mažiau kaip 3
Veiklos laiko reikalavimas:	60 min.
Kiek instruktorių reikia?	Moderatorius laiko ir diskusijų stebėjimui
Kiti veiklos reikalavimai (erdvė, įranga ir kt.)	Vaizdo įrenginys su garsu žiūrėjimui, flipchart, pavyzdiniais elementais
Veiklos aprašymas:	Mes kruopščiai atrinkome produktus, kurie atitinka zero-waste filosofiją ir yra gaminami aplinkai nekenksmingu būdu. Aptarkite šiuos pavyzdinius dalykus: • Pavyzdys su skirtukais • Ingridos puodkėlės • Papuošalai po Ingridos likučių • Maišeliai iš marškinėlių Kokius pagrindinius bruožus įtrauktumėte į ir rinkodaros žinutę? Ką manote apie pateiktų daiktų komercinį potencialą? Ar tvarumasyra pagrindinis jų vertės variklis?

Norėdami gauti daugiau idėjų žiūrėkite **#WISE Women Go Fashion Design Business** https://www.youtube.com/watch?v=-gyNpZv_a_A&t=103s

IŠTEKLIAI:

1. <https://www.zerowaste.com>
2. https://www.torontoenvironment.org/zerowaste_benefits
3. <https://www.zerowasteprekes.lt/>

DIRBTINIS INTELEKTAS MENO

Pastaraisiais metais, atsiradus dirbtinio intelekto (DI) sukurtiems vaizdams, išpopuliarėjo DI vaizdų kūrimo programos. Ir menininkai, ir kritikai pripažįsta, kad dirbtinio intelekto generuojami meno kūriniai padarė didelę įtaką meno pasauliui. Net ir matydami visus skirtingus rezultatus, tikėtina, kad horizonte bus dar daugiau naujovių ir ginčų. Originalų meno kūrinių padėjus šalia dirbtinio intelekto sukurto kūrinio ir norint palyginti, daugeliu atvejų matyti stulbinantis panašumas.

Dirbtinis intelektas generuoja vaizdus remdamasis matematinių skirstinių principais. Įkelti duomenys sunaikinami ir paverčiami triukšmu, o iš šio triukšmo sukuriamas visiškai naujas vaizdas, nors ir panašus į tuos, pagal kuriuos buvo apmokytas modelis. Įdomu tai, kad dirbtinio intelekto sukurtiems meno kūriniams, atrodo, sunkiai sekasi perteikti žmogaus figūrų anatomiją, pridodant papildomus pirštus, arba nepavyksta įtikinamai perteikti tam tikrų aspektų. Net jei galutinis rezultatas primena asmeninį vieno ar kito menininko stilių, tai nėra kopija, o naujas kūrinys vien dėl technologijos specifikos.

Pagrindinis dirbtinio intelekto vaizdų kūrimo įrankių privalumas – kūrybinio proceso prieinamumas plačiajai auditorijai. Idėja yra ta, kad meną gali kurti kiekvienas. Kartu pažymima, kad dauguma AI sukurtų vaizdų skirti ne viešam naudojimui, o asmeniniams tikslams.

Tačiau naujos technologijos visada atnešdavo naujų galimybių ir naujų grėsmių, baimių ir nepasitikėjimo. Dar visai neseniai kūrėjai, įvaldę tradicinę tapybą dažais, piktinosi tais, kurie piešia kompiuteriu, ir tokią techniką laikė neautentiška, pernelyg optimizuojančia procesą. Šie kūrėjai nerimavo, kad skaitmeniniai dailininkai atims iš jų darbo vietas. Buvo laikomasi nuomonės, kad jei pieši kompiuterinėmis programomis, piešia programa, o ne tu.

Iš esmės naudojami labai panašūs argumentai, kuriuos dabar naudoja skaitmeniniai dailininkai dirbtinio intelekto programoms. Daugelis menininkų, kurių pagrindinis pragyvenimo šaltinis yra piešimas vaizdo žaidimams, filmams ar kitai komercinei veiklai, baiminasi, kad dėl dirbtinio intelekto jie neteks darbo.

”

Pasak kritikų, dirbtinis intelektas iškreipia meno idėją, nes per kelias minutes dirbtinio intelekto sukurti paveikslėliai tarsi paneigia menininkų metų metus tobulintą asmeninę techniką, profesionalumą ir ilgai brandintas idėjas.

Meno tyrinėtojų teigimu, net ir meno pasaulyje technologinė pažanga ir jos keliamas paradoksas nėra naujas reiškiny. Kai tik atsirado fotografija, ji nebuvo laikoma menu, nes technologijų sukurtas vaizdas, palyginti su klasikiniu tapytu paveikslu, yra labai greitas ir nereikalauja daug pastangų.

Atsiradus skaitmeninei fotografijai, tie, kurie dirbo su analogine fotografija, supyko. Prieš atsirandant fotografijos technologijoms, portretus galėjo tapyti tik turtingieji, aristokratų klasė, o fotografija suteikė galimybę portretus tapyti visiems. Procesas, kurio liudininkais esame dabar, yra technologijų demokratizacijos procesas, kai dirbtinio intelekto technologijos, kurias iki šiol galėjo kurti tik nedidelė grupė žmonių, dabar tampa prieinamos visiems.

Daugelis mano, kad dirbtinis intelektas yra didžiulis šios pramonės šakos trikditojas, tačiau, kai kalbama apie iliustracijas, manoma, kad artimiausiu metu dirbtinis intelektas dominuos. Kai kurie menininkai jau dabar naudoja AI kaip savo įrankių rinkinio dalį, studijuoja, kaip jis veikia ir kokias naujas funkcijas turės, taip pat stengiasi mokytį kitus.

Pagrindinės problemos

Menininkai taip pat nerimauja dėl galimybės naudoti atpažįstamą kūrėjo stilių nepageidaujamame kontekste. Naudojant dirbtinio intelekto modelį, galima paprašyti sukurti „akvarelių parduotuvę, kurioje parduodami narkotikai arba ginklai“, ir paskelbti tokį kūrinį su konkreto atlikėjo vardu, nors autorius to nenorėtų. Nors menininko nuogastavimai kelia rimtą problemą, ji neišvengiama ir su žmonių sukurtais reprodukcijomis bei kitų menininkų stiliaus imitacijomis.

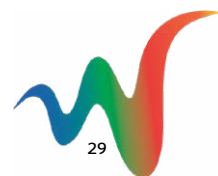
Įkelti dirbtinio intelekto sukurtą vaizdą šalia meno kūrinių, kuriems sukurti prireikė šimtų valandų praktikos ir ilgai patirties, yra daugiau nei nepagarbu.

Danas Eder is

”

Kitas didelį susirūpinimą keliantis klausimas – dirbtinio intelekto mokymo procesas pažeidžia kūrėjų autorines teises. Kalbant apie dirbtinio intelekto generuojamus vaizdus, vis dar nėra teisinių sistemų, kuri reglamentuotų mašinų mokymosi ir autorių teisių klausimus. Pavyzdžiui, kuriant įrankį „Artstation“, dirbtiniam intelektui buvo pateikti šimtai milijonų menininkų darbų, tačiau įrankio kūrėjai neatsiklausė kūrinių autorių ir negavo iš jų leidimo tokiam jų kūrinių naudojimui. Todėl menininkai negavo kompensacijos ir meninio pripažinimo už savo kūrinius, panaudotus AI mokymui.

Dirbtinio intelekto paveikslėlių kūrimo bendrovė pripažino, kad kuriant šį įrankį buvo panaudoti šimtai milijonų menininkų darbų iš viso pasaulio („Forbes“, 2022 m.). Tačiau kadangi šiuose kūriniuose nėra užkoduoti metaduomenys, kurie suteiktų informacijos apie paveikslo kūrėją, esą buvo neįmanoma pasiteirauti apie kūrinių panaudojimą. Bendrovė teigia, kad nėra būdo rasti vaizdą internete ir automatiškai atsekti jo savininką, o tada nustatyti jo autentiškumą.

Teisiškai meno kūrinio autorystė visiškai nepriklauso nuo to, kas nurodyta metaduomenyse. Įstatymas reikalauja, kad naudojant kūrinį visada būtų nurodyta autoriaus pavardė, tačiau ji neprivalo būti nurodyta metaduomenyse. Tai, kad autorystė nurodyta ne visur, nereiškia, kad kūrinys nesaugomas autorių teisių arba kad jį galima naudoti be leidimo.

Šiuo metu diskutuojama, ar mašiniam mokymuisi turėtų būti leista rinkti duomenis internete, atskirai neatsiklausus autorių. Tokios šalys kaip Jungtinė Karalystė, Estija, Vokietija ir Prancūzija jau patvirtino autorių teisių išimtis ir leido atviros prieigos šaltiniuose rastus kūrinius naudoti tekstų ir vaizdo įrašų rinkimui be papildomų konsultacijų (Text and Data Mining (TDM) ne-komerciniais tikslais.

Pagal šiuo metu kai kuriose Europos Sąjungos šalyse galiojančius įstatymus, norint tokiu būdu naudoti autorių teisių saugomus kūrinius, reikia gauti teisių turėtojų leidimą. Jei autoriai tokio leidimo nedavė, jų teisės yra pažeidžiamos. Šis reikalavimas taikomas naudojant kitų autorių sukurtus kūrinius bet kokių būdu ir bet kokiomis priemonėmis.

Dar neaišku, ar autoriai, kurių autorių teisės buvo pažeistos, kreipsis į teismą ir kaip vyks procesas. Teismų praktikos šioje srityje dar nėra, tačiau galima tikėtis, kad artimiausiu metu teisių turėtojai kreipsis dėl savo teisių pažeidimo. Kiekviena tokia byla yra individuali ir kiekviena konkreti situacija neabejotinai bus vertinama ir nagrinėjama atskirai. Kol ji nesukurta, tai yra daugiau nuomonės, o ne autorių teisių ekspertizės sritis.

Kai kurių dirbtinio intelekto puslapių taisyklėse jau yra nuostata, pagal kurią kūrėjai, nenorintys, kad jų darbas būtų naudojamas dirbtiniam intelektui mokytis, įkeldami savo darbą gali pažymėti jį žyma „Be dirbtinio intelekto“. Tai įtraukiama į jų kūrinį kaip metaduomenys ir užkerta kelią naudoti kūrinį mašinų mokymuisi skirtiems duomenims rinkti.

Teisiškai dirbtinio intelekto menas nėra draudžiamas. Dirbtinio intelekto meno šalininkai teigia nenorintys išskirti kurio nors vieno kūrybinio proceso būdo ir skatina paveikslus, sukurtus dirbtinio intelekto pagalba, žymėti kaip sukurtus dirbtinio intelekto pagalba.

Klausimas apie dirbtinio intelekto kuriamą meną primena seną fenomenologinę problemą - kiek kūrinys priklauso nuo jo suvokėjo, ar meno kūrinys gali egzistuoti vienas? Pasak kai kurių dirbtinio intelekto priešininkų, mašinos sukurtas kūrinys neturi kūrybinio proceso, idėjos, todėl yra bevertis meno kūrinys arba apskritai negali būti tokiu vadinamas.

Net ir didžiausias šedevras tampa menu tik tada, kai yra suprantamas kaip meno kūrinys. Dirbtinio intelekto technologijos taip pat nėra autonomiškos nuo žmogaus, ir tik žmogus gali užsakyti dirbtinio intelekto generuojamus vaizdus ir patalpinti juos tokiame kontekste, kad jie būtų suvokiami kaip meno kūrinys.

Šiuolaikiniame mene nėra gerų ar blogų technologijų ar priemonių, ir niekas neturėtų nurodyti menininkui, kokią mediją ar priemonę jis gali naudoti, o kokios - ne. Tačiau šios srities menininkai nesijaudina, nes aptariamose problemose dažniausiai paliečia ne šiuolaikinio meno, kaip saviraiškos, aktyvizmo ar naujų prasmų paieškos, lauką, o kūrybines industrijas.

Svarbu suprasti, kad naujų technologijų atsiradimas ir jų plėtra yra neišvengiamas žmogaus egzistencijos atributas. Svarbu ne bėgti nuo jų, o integruoti jas į kasdienį gyvenimą, sukurti visoms šalims tinkamą teisinį ir etinį modelį.

PRAKTINĖ UŽDUOTIS

Pavadinimas	Meno kūrimas naudojant dirbtinį intelektą
Veiklos rūšis:	Grupės veikla ir diskusija
Veiklos tikslas:	Meninės praktikos ir dirbtinio intelekto panaudojimo joje vertinimas
Ilgūdžiai, kuriuos ugdo veikla:	Nestandartinis mąstymas DI veikimo principų supratimas Inovatyvus požiūris
Kiek žmonių gali užsiimti šia veikla:	Bent 3
Veiklos laiko poreikis:	120 min.
Kiek reikia instruktorių?	Moderatorius, stebintis laiką ir diskusijas
Kiti veiklos reikalavimai (erdvė, įranga ir kt.)	Įrenginiai su stabiliu interneto ryšiu
Veiklos aprašymas:	Moderatorius skatina ir, jei reikia, padeda dalyviams užsiregistruoti į bet kurią dirbtinio intelekto padedamą meno platformą, pavyzdžiui, „Artstation“ (https://www.artstation.com). Dalyviai individualiai arba kaip menininkų grupė įkelia ir sukuria dirbtinio intelekto generuojamą (-us) meno kūrinių (-ius). Vėliau jie aptaria rezultatus šiais aspektais, pvz. • Panašumas į originalų meno kūrinių • DI pridėtos funkcijos • Etiniai ir teisiniai tokio kūrinių panaudojimo aspektai • Praktiniai DI naudojimo savo praktikoje aspektai. • Rinkodaros galimybės

Literatūra:

1. https://mymodernmet.com/antii-karppinen-ai-generated-art/?utm_source=convert-kit&utm_medium=email&utm_campaign=weekly-broadcast&utm_term=ai-art-jan-23
2. <https://www.forbes.com/sites/robsalkowitz/2022/09/16/midjourney-founder-david-holz-on-the-impact-of-ai-on-art-imagination-and-the-creative-economy/>
3. <https://www.artstation.com>
4. <https://lithuania.ai/>

KRIPTOVALIUTOS

Supaprastintai aiškinant, kriptovaliutos yra virtualieji pinigai, egzistuojantys kompiuterinėse sistemose (White, A. K, 2017). Kaip reiškinys jos egzistuoja nuo 1997 m., kai buvo sukurta pirmoji kriptovaliutos versija „B-Money“.

Transakcijoms apsaugoti ir palaikyti kriptovaliutos naudoja kriptografinius metodus: operacijų kodai užšifruojami, o atlikus kriptovaliutinę finansinę operaciją, ji įrašoma į tos valiutos „blokų grandinę“ (angl. blockchain).

Blokų grandinė yra tarsi kriptovaliutos buhalterinė knyga, kurioje saugiai kaupiama informacija apie kiekvieną kada nors ta kriptovaliuta atliktą operaciją. Blokų grandinės technologija, kuria paremtos kriptovaliutos, pirmą kartą aprašyta dar 1982 m. David Chaum doktorantūros disertacijoje. Dar vėliau buvo „Bit Gold“, kitos valiutos.

Kriptovaliutų vienetai sukuriama vykstant technologiniam procesui, vadinamam „kasimu“ (angl. mining). Kriptovaliutą norintys kasti žmonės parsisiunčia ir į kompiuterį įdiegia tam skirtas programas. Tada kompiuteris atlieka matematinius skaičiavimus, kurių metu kuriami nauji kriptovaliutų vienetai.

Pastaruoju metu kriptovaliutos vis dažniau laikomos lygiaverte alternatyva įprastiems pinigams, nors yra decentralizuotos ir jų neprižiūri jokios nacionalinės valdžios institucijos.

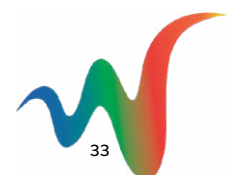
Nors kriptovaliutos neturi fizinės išraiškos – nėra jų monetų ar banknotų, kuriuos būtų galima pačiuo pinėti, didžiausiu jų privalumu laikoma galimybė anonimiškai atlikti internetinius mokėjimus tiesiogiai tarp vartotojų nesinaudojant tradiciniais bankais ar kitais tarpininkais.

Pati populiariausia ir geriausiai žinoma kriptovaliuta yra bitkoinai, laikomi kriptovaliutos etalonu. Jie buvo sukurti tik 2008 m. Tačiau šią valiutą galima laikyti virtualios finansų rinkos pradininke, nes būtent ji privertė patikėti šio instrumento ateitimi ir pritraukė į rinką milijonus investuotojų.

Antroji pagal populiarumą valiuta yra „Ethereum“. Iš viso skirtingų kriptovaliutų egzistuoja per tūkstantį, daugelio jų vienetų vertė yra pora eurų ar netgi dar mažesnė.

2022 m. bendra kriptovaliutų rinkos kapitalizacija pasaulyje buvo vertinama daugiau kaip 1 trilijonu JAV dolerių.

Ekonomistų vertinimu, kriptovaliutų rinka yra tiesiogiai priklausoma nuo bendros pasaulio ekonomikos būklės. Daugeliui investuotojų jau iškilo klausimas ne kaip uždirbti daugiau, o kaip saugiai išlaikyti savo santaupas infliacijos kontekste. Dėl to įvyko kriptorinkos pasidalijimas į įvairius sektorius: kriptovaliutos, DeFi, NFT (žr. kitą skyrių), tokenizacijos projektus, kasybą, kitas blokų grandinės technologijas. Kiekvienas iš šių sektorių vystosi nepriklausomai vienas nuo kito ir tai patvirtina prasidėjusias rinkos brandos tendencijas.

Pagal šalyje veikiančių kriptoturto įmonių kiekį Europos Sąjungoje užtikrintai pirmauja Lietuva. Lietuvos banko duomenimis, 2022 m. šalyje veikė daugiau kaip 700 kriptoturto įmonių. Antroje vietoje likusioje Estijoje tokių įmonių buvo perpus mažiau, tik 381.

In 2020, only 8 cryptocurrency companies were registered in Lithuania. In 2021, the number increased to 188, and before the end of 2022, the Ministry of Finance of the Republic of Lithuania reported that at least 250 companies were operating in the cryptocurrency services market.

Kripto valiutų rinkos reguliavimas

Visuotinai sutariama, kad kripto valiutų sektoriui reikia aiškesnės reguliacijos ir žaidimo taisyklių, kurios padėtų užtikrinti tolimesnį jo vystymąsi. 2023 m. keliais etapais įsigalios MiCA – kriptografijos reglamentavimo taisyklių rinkinys Europoje. Naujų įstatymų ir kitų teisės aktų įvedimas, apmokestinimo išaiškinimas ir net CBDC (nacionalinių centrinių bankų skaitmeninių valiutų) įvedimas – tai sekantys reguliavimo sistemos patobulinimai, laukiantys eilėje.

Rengiantis visuotiniams pokyčiams ES lygmeniu, pagal kriptoturto įmonių kiekį pirmaujančioje Lietuvoje pastaraisiais metais buvo įvestas griežtesnis kripto valiutų paslaugų teikėjų reguliavimas: priimtose detalesnės klientų identifikavimo taisyklės ir draudimas atidaryti anoniminės sąskaitas. Naujasis reglamentas sugriežtino reikalavimus kripto valiutų keityklų operatoriams – nuo 2023 m. sausio 1 d. jų įstatinis kapitalas turi būti didinamas iki ne mažiau kaip 125 000 eurų. Vadovaujančias pozicijas kriptoturto įmonėse leidžiama užimti tik nuolatiniais Lietuvos Respublikos gyventojams.

Apmokestinimas

Vis sparčiau populiarėjant investavimui į kripto valiutas, meno ir dailių amatų lauke veikiančioms žaidėjams žinotina, kad daliai pirkėjų gali būti aktualu įsigyti jų kūrinius, apmokant už juos kripto valiutomis. Taigi, inovatyviai mąstant į ateitį, būtina tokią galimybę sudaryti internetinėse platformose, kuriose prekiaujama savo kūryba ar produkcija.

Gavus pajamų iš kripto valiutinių sandorių, gali tekti sumokėti mokesčius ir deklaruoti pajamas.

Svarbu paminėti, kad kripto valiutų gamyba (kasimas) pati savaime, jos nerealizuojant, nėra laikoma gautomis pajamomis. Pajamomis iš kripto valiutų yra laikomas atlygis, gaunamas įsigytą kripto valiutą vėliau parduodant, realizuojant ar mainant (perkant už ją prekes, pvz., NFT kūrinius).

Vertinant iš mokestinės pusės, uždirbti iš kripto valiutų galima dviem būdais: per vienkartinius sandorius arba vykdant individualią veiklą. Nuo to priklauso gautų pajamų iš kripto valiutų sandorių apmokestinimas ir jų deklaravimas.

Vienkartiniams sandoriams prilyginami atsitiktiniai, vienkartiniai sandoriai, t. y. kai nėra planuojama vykdyti kripto valiutų pirkimo-pardavimo veiklos. Vienkartinį sandorį metu gaunamos pajamos iš kripto valiutų pardavimo per kalendorinius metus yra deklaruojamos ir apmokestinamos, kaip kito turto pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamos.

LIETUVOS PAVYZDYS

- Bendra pajamų, gautų iš kriptovaliutinių sandorių, suma apskaičiuojama iš visų gautų pajamų atėmus su turto įsigijimu susijusias išlaidas.
- Jei ši suma per metus neviršija 2 500 Eur, tokios pajamos neapmokestinamos ir jų deklaruoti nereikia.
- Jei ši suma viršija minėtą sumą, 2 500 Eur viršijanti pajamų dalis yra apmokestinama 15 proc. arba 20 proc. gyventojų pajamų mokesčio (GPM) tarifu. Tokias pajamas būtina deklaruoti.
- Bendra, per kalendorinius metus gautų kitų apmokestinamųjų pajamų suma, neviršijanti 120 vidutinių šalies darbo užmokesčių dydžio sumos, apmokestinama 15 proc. GPM tarifu, o viršijanti – 20 proc. GPM tarifu.
- Pareiga įregistruoti su kriptovaliutomis susijusią individualią veiklą pagal pažymą atsiranda tada, kai kriptovaliutų pirkimo–pardavimo ar pasigaminimo veikla yra vykdoma tęstinį laikotarpį ir iš jos yra siekiama gauti nuolatinės ekonominės naudos. Tai yra, asmens sudaromiems sandoriams turi būti būdingas tam tikras tęstinumas bei motyvas sandorius sudaryti ateityje, taip pat ir tuo atveju, kai yra teikiamos kriptovaliutų gamybos paslaugos arba nuomojamos tam reikalingos priemonės.
- Vykdamt kriptovaliutų veiklą, GPM yra mokamas nuo individualios veiklos, susijusios su kriptovaliutomis, apmokestinamų pajamų. Šios pajamos apskaičiuojamos iš per kalendorinius metus gautų individualios veiklos pajamų atėmus faktiškai patirtas išlaidas, pagrįstas dokumentais, patvirtinančiais kriptovaliutų įsigijimo ar pasigaminimo išlaidas, arba atskaičius 30 proc. nuo pajamų be išlaidas pateisinančių dokumentų.
- Individualios veiklos pajamoms taikomas GPM mokesčio tarifas priklauso nuo gyventojo per kalendorinius metus gautų apmokestinamųjų pajamų dydžio:
 - jei apmokestinamos pajamos neviršija 20 000 Eur per metus – taikomas 5 proc. GPM tarifas;
 - jei apmokestinamos pajamos viršija 20 000 Eur, bet neviršija 35 000 Eur per metus – taikomas nuo 5 iki 15 proc. GPM tarifas, priklausomai nuo gautų pajamų dydžio;
 - jei apmokestinamos pajamos viršija 35 000 Eur per metus – taikomas 15 proc. GPM tarifas.
- Vykdamt individualią veiklą, susijusią su kriptovaliutomis, pajamas iš tokios veiklos privaloma deklaruoti visais atvejais, nepriklausomai nuo to, kokio dydžio gautos pajamos ir ar reikia mokėti pajamų mokestį. Be to, vykdamt tokią veiklą atsiranda pareiga mokėti valstybinio socialinio draudimo (VSD) ir privalomojo sveikatos draudimo (PSD) įmokas.
- Prekiaujant kriptovaliutomis prievolė registruotis pridėtinės vertės mokesčio (PVM) mokėtoju neatsiranda, nepriklausomai nuo gauto atlygio už parduotą kriptovaliutą dydžio. Tačiau yra išimtis: jei yra teikiamos kriptovaliutų gamybos paslaugos ir asmuo teikiantis tokias paslaugas jau yra PVM mokėtojas arba yra viršijama 45 000 Eur suma, tokios paslaugos turi būti apmokestinamos, taikant 21 proc. PVM tarifą (nesant PVM mokėtoju ir viršijus 45 000 Eur sumą, atsiranda pareiga įsiregistruoti PVM registre).
- Pasibaigus kalendoriniams metams, gavusiam pajamų iš kriptovaliutų, iki kitų metų gegužės 2 d. (kadangi gegužės 1 d. Lietuvoje yra nedarbo diena), kyla pareiga pateikti metinę pajamų mokesčio deklaraciją ir sumokėti apskaičiuotą pajamų mokestį.

PRAKTINĖ UŽDUOTIS

Pavadinimas	Pažintis su kriptovaliutomis
Veiklos tipas:	Grupinė veikla ir diskusija
Veiklos tikslas:	Kriptovaliutų naudojimas kūrybinėje veikloje
Ilgūdžiai, kuriuos lavina veikla:	Nestandartinis mąstymas Kriptovaliutų supratimas Inovatyvus požiūris
Minimalus dalyvių skaičius:	1
Veiklos trukmė:	120 min.
Kiek instruktorių reikia?	Moderatorius, gebantis padėti naviguoti kriptovaliutos svetainėje
Kiti reikalavimai veiklai;	Išmanusis įrenginys arba kompiuteris, stabilus interneto ryšys
Veiklos aprašymas:	Pirmiausia moderatorius paaiškina, kad įsigyjant kriptovaliutą ir ja atsiskaitant nereikia mokėti bankinių mokesčių. Tačiau tenka mokėti mokesčius tarpininkams, ir šie mokesčiai dažnai yra didesni negu kà nors perkant internetu ir mokant bankine kortele. Toliau praktiškai atliekamas kriptovaliutos pirkimo procesas: - Pasirinktoje kriptovaliutos svetainėje susikuriama virtuali tos kriptovaliutos piniginė; - Susikūrus piniginę, gaunamas savo asmeninis ir viešasis sąskaitos numeriai. Jie kiekvienam asmeniui yra unikalūs. Asmeninis yra naudojamas prisijungti prie sistemos, o viešąjį reikia nurodyti norint gauti pinigus. Moderatorius paaiškina, kad asmeninį sąskaitos numerį galima palyginti su elektroninės bankininkystės slaptažodžiu, o viešąjį – su banko sąskaitos numeriu. Skirtingai negu elektroninės bankininkystės atveju, praradus ar pamiršus asmeninį kriptovaliutinės sąskaitos numerį, joje laikomų kriptovaliutos vienetų sugrąžinti nebeįmanoma. Kita galimybė – kreiptis į paslaugų tiekėjus, kurie siūlo susikurti bitkoinų naudojimo paskyras jų svetainėse ir jas naudoti kaip tarpininkus. Tuomet nereikia baimintis, kad asmeninis sąskaitos numeris bus prarastas.

	• Toliau reikia atsidaryti mokėjimo sąskaitą vienoje iš specialių svetainių, kurios veikia kaip tarpininkai tarp banko ir kriptovaliutos biržos. Į šią sąskaitą reikia persivesti pinigų iš banko ir už juos biržoje pirkti kriptovaliutą. Pavyzdžiui, norint įsigyti bitkoinų, tokios sąskaitos atidarymas ir vienas bitkoino įsigijimo sandoris Lietuvoje papildomai kainuotų 10–20 Eur. • Įsigijus kriptovaliutos, galima ją pabandyti atsiskaityti už prekes ir paslaugas arba pervesti kitam vartotojui – tereikia žinoti jo viešąją sąskaitos numerį. Banko mokesčiai tokiems pavedimams netaikomi. • Patys kriptovaliutų pavedimai yra mokami. Atliekant pervedimą reikia nurodyti sumą, kurią sutinkama skirti už kuo greitesnį pavedimo įvykdymą. Kuo didesnė suma – tuo greičiau įvykdomas pavedimas. Dažniausiai svetainės, padedančios pervesti kriptovaliutas ar jas konvertuoti į įprastą valiutą, operacijos mokestį iš karto įtraukia į savo paslaugas ir dar prideda savo tarpininkavimo mokestį. Lietuvoje tokį sandorį padedantys įvykdyti tarpininkai („Bitmarket“, „Spectrocoin“ ir pan.) reikalauja asmens duomenų ir netgi asmens dokumento kopijos. • Kriptovaliuta atlikus bet kokią finansinę operaciją, ši operacija, yra įrašoma į tos valiutos blokų grandinę. Tai tarsi kriptovaliutos buhalterinė knyga, kurioje saugiai kaupiama informacija apie kiekvieną kada nors ta kriptovaliuta atliktą operaciją. Ši blokų grandinės informacija reguliariai išsiunčiama visiems kriptovaliutos sąskaitas turintiems žmonėms, pasirinkusiems tokias ataskaitas gauti. • Tai, kiek kriptovaliutos vienetų yra asmeninėje sąskaitoje, bet kada gali matyti visi norintys. Tačiau turėtojo tapatybė lieka nežinoma. Taip užtikrinama, kad joks sistemos vartotojas negali „nulauzti“ centrinės sistemos ir pasididinti savo turimų valiutos vienetų skaičiaus.
--	---

	• Žinotina, kad net jei pagrindinė sistema yra saugi, tai negarantuoja, kad saugios bus ir įvairios trečiosios sistemos, susijusios su ja, pavyzdžiui, tarpininkų programos, leidžiančios lengvai įsigyti ir parduoti kriptovaliutą ar konvertuoti ją į tradicinius pinigus. Pagrindinių kriptovaliutų puslapiai rekomenduoja nelaikyti didelių pinigų sumų kriptovaliutų sąskaitose, kai jomis neatliekami jokie sandoriai. O jei kriptovaliutos pinigine laikoma savame kompiuteryje, svarbu papildomai pasirūpinti ir kompiuterio saugumu. • Apie kriptovaliutines operacijas nesužino nei bankai, nei valstybė. Kriptovaliutomis galima atlikti finansinius sandorius išlaikant paslapyje savo vardą ir nesinaudojant bankais. Kriptovaliutos sąskaitą susikurti gali kiekvienas, net ir tie, kurie negali ar nenori atsidaryti sąskaitos banke. Aptarkite šiuos aspektus su mokymų dalyviais. • Jei iš kitos šalies gaunamas didelis kiekis kriptovaliutos, norint ją išsikeisti į eurus reikia pasinaudoti tarpininkų paslaugomis. Kaip minėta pirmiau, jie reikalaus asmens duomenų. Daug elektroninių parduotuvių, leidžiančių atsiskaityti kriptovaliuta, taip pat reikalauja asmens duomenų.
Namų darbai	Galvojant apie savo kūrybinę praktiką, parašyti ne mažiau kaip 3 priežastis, kodėl joje verta naudotis kriptovaliutomis, ir ne mažiau kaip 3 priežastis – kodėl to daryti neapsimoka.

Papildomos informacijos žr. 2 priedą apie NFT. Taip pat žiūrėkite vaizdo mokymus #WISE Women Go Crypto <https://www.youtube.com/watch?v=dCWsXwueBZY&t=19s>

Kūrybos ir meno moterų verslumo skatinimas

WISE WOMEN GO CRYPTO

2022-04-21 | Vilnius

Lektorė Skaidrė Vainikauskaitė-Tomaševičienė
Asocijuotasis partneris Povilas Goberis

Literatūra:

1. Cryptocurrency. Abraham K. White, 2017.
2. <https://www.15min.lt/verslas/naujiena/finansai/kas-laukia-kripto-2023-metais-662-1989826>
3. <https://www.verslimama.lt/kripto valiutu-era-kada-investavimas-i-sia-turto-klase-bus-apmokestintas/>

NFT

Ilgą laiką atrodė, kad technologijas ir meną sunku suderinti: tarpusavyje vargiai ką nors bendra atrodė turintys vienetukai ir nuliai, vaizdai, garsai, judesiai ir kitos išraiškos formos. Tačiau viskas keičiasi, ir jei prie sienos priklijuotą bananą galima parduoti už 120 000 dolerių, kodėl virtualios erdvės vienetai ir nuliai yra blogesni? Dėl blokų grandinės technologijos ir naujos jos atšakos – nepakeičiamųjų žetonų (angl. non-fungible tokens, NFT) – jie įgavo išmatuojamą vertę.

NFT tampa pagrindine metavisatos valiuta. Turėdami apčiuopiamų skaitmeninių objektų pavidadą, jie liudija daikto originalumą ir kartu patvirtina jo nuosavybę, naudodami blokų grandinės (angl. blockchain) technologiją. Unikalių skaitmeninių kūrinių, pavyzdžiui, paveikslėlių, GIF'ų, audiovizualinio turinio ir žaidimo prekių, savininkai gali paversti juos turtu ir prekiauti juo įvairiuose žaidimuose, socialiniuose tinkluose ir kitose interneto platformose.

NFT gali būti vertinami įvairiai: vieni juos vadina platforma, kiti – būdu apsaugoti virtualų turtą, tačiau yra daug žmonių, kurie NFT laiko tiesiog žaidimu. Nuo aukcionų namų, parduodančių NFT meno kūrinius už milijonus, iki pasaulinio garso menininkų ir atlikėjų, perkeliančių savo kūrinius į NFT – sunku nesistebėti, kaip greitai NFT išpopuliarėjo ir tapo pripažinti. Į šią sritį jau žvalgosi tarptautinės bendrovės, kurioms NFT atvertų erdvę siūlyti savo prekes ateities metavisatoje.

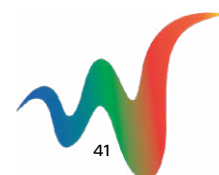
NFT žetonai yra unikalūs ir negali būti keičiami į kitus žetonus. Pavyzdžiui, blokų grandinės kriptovaliutos, tokios kaip bitkoinai, eteris ir t. t., yra keičiamosios, t. y. išsiuntę bitkoiną ir gavę kitą, turėsite tą patį – vieną bitkoiną. Priešingai, NFT žetonai yra nepakartojami, todėl keičiantis jais, nuosavybės tipas taip pat pasikeičia.

”

Naudojant stalo žaidimo „Monopolis“ analogiją, bitkoinai būtų pinigai, o NFT žetonai – žaidimo kortos. Jei su kitu žaidėju apsisieisite ta pačia pinigų suma, jūsų turimos lėšos išliks identiškos. O gatvės kortos yra skirtingos ir unikalios, todėl situacija iš esmės pasikeičia.

NFT galima paversti praktiškai bet koku virtualiu kūriniu: nuotrauka, paveikslėliu, vaizdo įrašu, garso įrašu ar tiesiog tekstiniu dokumentu. Pats failas įkeliamas į blokų grandinę ir, kaip ir praktiškai bet koks skaitmeninis turinys, gali būti peržiūrimas, išsaugomas arba kopijuojamas. Būtent NFT padaro kūrinio turinį unikalų – tai savotiškas autentiškumo sertifikatas, patvirtinantis, kad jį turintis asmuo yra tikrasis kūrinio savininkas.

Gali kilti natūralus klausimas: jei turinį galima peržiūrėti ir nukopijuoti, kam reikalingas NFT? Yra kelios priežastys.

Pirma, NFT leidėjas gali perduoti pirkėjui tam tikras kūrinio naudojimo teises. Pavyzdžiui, leisti NFT savininkui pardavinėti drabužius, puodelius ir kitus daiktus su atvaizdu. Tačiau NFT savininkai dažniau laiko save „naujos kartos kolekcininkais“, tikėdamiesi, kad šiandien įsigyto unikalaus turto vertė ateityje padidės. Juk kiekvienas gali nusipirkti Monos Lizos plakata ir jį įrėminti, bet tikras paveikslas yra tik vienas.

Nemažai įžymybių, įskaitant roko grupę „Kings of Leon“, atlikėjus deadmau5, Justina Bieberį, Snoop Dogg, aktorį Williamą Shatnerį, NBA krepšininką Stephą Curry, futbolininką Lionelį Messi ir daugelį kitų, jau įsitraukė į NFT rinką ir pardavė savo pirmuosius NFT arba jų rinkinius.

Nemažai įmonių taip pat domisi NFT. Pavyzdžiui, „Nike“ paskelbė, kad gamins virtualius sportbačius ir kitus drabužius, o prekybos tinklas „Walmart“ taip pat svarsto galimybę sukurti savo kriptovaliutą ir NFT prekes.

” Didžiausią rezonansą iki šiol sukėlęs NFT sandoris – menininko Mike'o Winkelmanno (dar žinomo kaip Beeple) darbas „Kasdienybė: pirmosios 5000 dienų“, aukcione „Christie's“ parduotas už įspūdingą 69,3 mln. dolerių sumą.

Pats M. Winkelmannas NFT rinką pavadino „labai spekuliatyvia“, nes viskas, ką žmonės perka šiandien, po mėnesio, metų ar dešimtmečio gali būti visiškai bevertis šlamštas. Ir iš tiesų, kai kurie NFT projektai kelia klausimų, kam žmonėms jų gali prireikti.

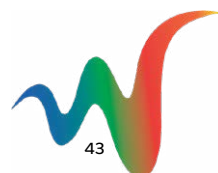
Turbūt geriausias to pavyzdys – socialinio tinklo „Vine“ įkūrėjo Domo Hofmanno projektas „The Loot: (for Adventurers)“. Vyras sukūrė programėlę, kuri generavo atsitiktinius „karinės įrangos“ sąrašus su išgalvotais daiktais: nuo galvos apdangalų ir šarvų iki batų ir papuošalų. Tada jis įkėlė 7 777 daiktus iš šio sąrašo į blokų grandinę ir pakvietė žmones juos pasiimti, mokant tik sandorio mokesį. Virtualūs daiktai buvo iškart išgraibstyti, o po kelių dienų žmonės pardavinėjo beprasmiškus tekstinius sąrašus už tūkstančius dolerių – platforma „Coindesk“ apskaičiavo, kad bendra projekto vertė pasiekė 180 mln. dolerių.

Viena vertus, žmonės už savo sąrašus prašydavo daug, bet nebūtinai juos kas nors pirkdavo. Be to, NFT prekiaujama kriptovaliutomis, kurių vertė taip pat labai svyruoja.

Kita vertus, visų daiktų – nuo pašto ženklų, paveikslų iki deimantų ir tų pačių pinigų – vertė priklauso nuo to, kaip juos vertina žmonės, kurie jų turi, ir žmonės, kurie jų nori. Kitaip tariant, kaina priklauso nuo pasiūlos ir paklausos. Tad visai gali būti, kad didelio skirtumo tarp banano, priklijuoto prie sienos, ir aštuonių atsitiktinių žodžių tekstinio skaitmeninio dokumento, visai nėra.

PRAKTINĖ UŽDUOTIS

Pavadinimas	Pagrindinė informacija apie NFT
Veiklos rūšis:	Individuali veikla su konsultacijomis
Veiklos tikslas:	NFT pateikimas platformoje „Solsea“ žingsnis po žingsnio
Ilgūdžiai, kuriuos ugdo veikla:	Informuotumo apie NFT didinimas Inovatyvus požiūris Skaitmeninis raštingumas, įskaitant skaitmeninę rinkodarą ir SEO
Kiek žmonių gali užsiimti šia veikla:	1
Veiklos laiko poreikis:	180 min.
Kiek reikia instruktorių?	Mentorius konsultuoja ir sprendžia techninius klausimus
Kiti veiklos reikalavimai (erdvė, įranga ir kt.)	Įrenginys su stabiliu interneto ryšiu
Veiklos aprašymas:	Pasirengimo NFT procesą sudaro 4 pagrindiniai žingsniai, kurių kiekvienas dalyvis turi laikytis, kad pasiektų sėkmingą rezultatą. 1 žingsnis. Pasirinkti geriausiai NFT tinkančius aprašomuosius požymius, įskaitant • Kategorija (menas, fotografija, CGI ir kt.) • Subkategorija (piešimas, skulptūra, koliažas, tapyba, scenos menas, vaizdo ir garso menas) • Pavadinimas, pvz., „Saulėlydis“ arba „Tankus miškas dykumoje“ (iki 32 simbolių) • Trumpas NFT aprašymas, pvz., „Mergina su gėlėmis, einanti keliu“ (iki 128 simbolių) • Aprašymas, t. y. ilgesnė aprašymo versija, kurioje gali būti pasakojimas apie meno kūrinį, jo atsiradimo istoriją ir kt. (neribotas ženklų skaičius).

	2 žingsnis. Iš toliau pateikto sąrašo pasirinkti tinkamą NFT licenciją: • Privatus naudojimas / nekomercinis naudojimas • Asmeninis viešas rodymas / Nekomercinis naudojimas • Viešas rodymas / nekomercinis naudojimas • Reprodukcija / komercinis naudojimas Šiame etape autoriniai atlyginimai už antrinę pardavimą turėtų būti nurodomi procentais, kurie būtų mokami, jei NFT būtų parduodamas (pvz., 10 %). 3 veiksmas. Įkėlimas • Statinis NFT vaizdas kaip JPG, GIF arba PNG failo vaizdas pirminei peržiūrai (ne daugiau kaip 10 MB). • Animuota peržiūra (neprivaloma, bet jei naudojama – dydis ne daugiau kaip 10 MB) • Tikrasis meno kūrinio failas, kuris gali būti JPG, GIF, PNG, MP4, M4A, MP3, OGG, WAV, MOV, MOV, PDF formato (ne daugiau kaip 40 MB). 4 veiksmas. NFT užbaigimas pridėdant šiuos elementus: • išorinis URL, t. y. nuoroda į svetainę, kurioje šis meno kūrinys pristatomas, aprašomas arba parduodamas (pvz., „Instagram“, el. parduotuvės puslapis) (neprivaloma). • bruožai, t. y. tam tikros savybės, kurios išsamiai apibūdina meno kūrinį. Tai tarsi NFT raktiniai žodžiai. Galėtų būti spalva (raudona), drabužiai (laisvalaikio) ir t. t. Vienas NFT gali turėti kelis tokius bruožus.
--	--

Daugiau skaitykite #WISE svetainėje Danijos menininkė Mugaska: mano pirmasis NFT - jaudinanti kelionė į metavisatą

Taip pat žr. 3 priedą, kuriame yra albumas apie tarptautinę moterų sukurtų NFT parodą, skirtą pirmajai kūrybos moterų savaitei #WISE WOMEN WEEK Vilniuje, Lietuvoje.

3 modulio vertinimas

Savęs vertinimo kriterijai	Savęs vertinimo diapazonas			
	Puikiai	Gera	Patenkinamai	Nepatenkinamai
3 pagrindinių tvarumo ramsčių ir jų pritaikymo mene ir (ar) dailiuosiuose amatuose supratimas				
Gebėjimas taikyti tvirus sprendimus privačioje meninėje ir (ar) dailių amatų veikloje				
Gebėjimas mąstyti nestandartiškai ir kurti novatoriškas idėjas				
Nulinių atliekų hierarchijos principų supratimas				
Gebėjimas taikyti nulinių atliekų sprendimus privačioje meninėje ir (ar) dailių amatų praktikoje				
Pagrindinių dirbtinio intelekto naudojimo privačioje meninėje ir (ar) dailių amatų praktikoje principų supratimas				
Pagrindinių etinių ir teisinių problemų, kurias dirbtinis intelektas kelia meno ir (ar) dailių amatų praktikai, supratimas				
Gebėjimas kurti meną naudojant dirbtinio intelekto įrankius				
Kripto valiutų sąvokos supratimas				
Kripto valiutos kasimo būdų ir problemų supratimas				
Su kripto valiutomis susijusių teisinių klausimų suvokimas				
Gebėjimas panaudoti kripto valiutą asmeninėje meninėje veikloje				
Nepakeičiamųjų žetonų (NFT) koncepcijos supratimas				
Gebėjimas savarankiškai kaldinti ir paruošti NFT privačiam ir (ar) viešam eksponavimui				

Europos Komisijos parama rengiant šį leidinį nereiškia, kad patvirtina turinį, kuris atspindi tik autorių požiūrį, ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame esančios informacijos naudojimą.